

Revistă lunară de cultură creștină

VESTITORUL

Editată de Episcopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, Oradea

Oradea, 27 ianuarie

Seria I, Anul XVII, Nr. 7 (187), 2009

ZIUA VOLUNTARULUI CARITAS 12 DECEMBRIE 2008

Din sumar:

Alocuțiunile Papei Benedict al XVI-lea la Rugăciunea *Angelus* - pag. 3;
Pedagogia Sfântului Pavel - o școală a iubirii - pag. 4-5;
Iubire și speranță pentru copiii bolnavi - pag. 9

Scrisoare deschisă

Dragă Domnule Eminescu,

VESTITORUL

P.S.S. Virgil Bercea: Pre^oedinte

Redacția și administrația:

Pr. Olimpiu Todorean: redactor coordonator,

Ioan F. Pop: secretar de redacție.

Colaboratori:

Otilia Băla^o, Nicolae Costruș, pr. Ioan Erdeli,
Maria-Mirela Filimon, Silvia Pantî^o.

Adresa:

410210 - Oradea, str. Ep. Mihai Pavel, 4;
Tel: 0259.436.492; Fax: 0259.430.509;
E-mail: olimpiu35@yahoo.it;
Tel: 004 0722.450.013

Abonamente: Alexandru Toma

Str. Borsecului Bl. X16, Ap. 30
Tel: 0259.472.823; 0741.933.193

Difuzare: Claudiu Boda

Str. Corneliu Coposu nr. 13, Bl. X9, Ap. 8
410445 - Oradea
Tel: 0744.958.932

I.S.S.N. 1454 - 8526

Așa după cum, imperios-ludic, v-am mai scris și anul trecut (evident, neașteptînd vreun răspuns, ci mai degrabă o otheadă atemporală), aici, pe la noi - „Toate-s vechi și nouă toate”...

Timpul trece (neavînd, de fapt, altă treabă), lăsîndu-ne în dar riduri și trecătoare aduceri aminte. Între timp, consecvenți cu marea noastră in-consecvență, am învățat, apodictic, că în lumea asta nu e, de fapt, mai nimic de învățat. Ci doar, în cel mai bun caz, de dezvățat. Ar trebui să ne dez-vățăm de o sumedenie de tare, de căderi prea umane, de zgura strecurată în minte și în suflet. Am ajuns – după propriile predicții -, să fim nu doar bieți epigoni, ci am ajuns să fim epigoni ai unor jalnici epigoni. Limba română, care vă datorează atît de mult, a ajuns o aproximație, o terfeleală sonoră între figuri sinistre și patibulare. Iar cultura, un ritual tot mai stingher, invadată fiind de progresia geometrică a inculturii. Adevărul nu a sunat niciodată în urechi mai pustii. Bunul-simț a ajuns o monedă calpă și desuetă. Nimeni nu mai are timp să se întrebe, necum să socoată, ce e rău și ce e bine. Cînd e vorba de modele – ca Dumneavoastră, de pildă -, ridicăm capul neputincioși spre cer. Evident, Dumneavoastră știați toate aceste lucruri, pentru că ne-ați cunoscut năravul încă înainte ca noi înșine să îl cunoaștem. Și, totuși – libertatea e bună și cînd e aproape inutilă. Democrația cea mai rea e infinit mai bună decît o dictatură perfectă. Așa că, romanțios-poetic, învîrtim voioși la manivela istoriei. Care, ca și pe vremea în care ați trăit, se face și se desface mereu peste capetele noastre. Capete care în așa de mare măsură sînt plecate încît sabia nici nu mai are rost să le taie. Cad singure, cam ca florile de tei dintr-o poezie a Dumneavoastră...

Dragă Domnule Eminescu, închei epistola mea cu gîndul că o să știm să vă prețuim mai mult culturalicește decît să vă iubim în chip lăutăresc. Că o să știm să vă sărbătorim în intimitatea noastră sufletească, în haina de lucru a lecturii, și nu repetîndu-vă papagalicește numele. Căci putem fi cu adevărat eminescieni doar pe măsură ce sîntem tot mai mult noi înșine. Ca atare, mai ajutați-ne să învățăm să privim cerul pămîntiu, luceafărul ce ne amintește că sîntem atît de trecători. Ajutați-ne să idealizăm o lume tot mai profană, care trece mai repede ca valul. Ajutați-ne să credem în cultura care ne poate încă înălța. În spiritualitatea umană ca dat ultimativ. Mai ajutați-ne poetic să facem din clipă o fărîmă de eternitate. Că de învățat a muri – n-am apucat să învățăm nici anul acesta.

Cu reverențe,
Ioan F. POP

Cuvântul Sfântului Părinte Papa Benedict al XVI-lea

Rugăciunea *Angelus* - 1 ianuarie 2009

Dragi frați și surori,

În această primă zi a anului, sunt bucuros să vă adresez vouă, tuturor, celor prezenți în Piața San Pietro, și tuturor celor care sunt în legătură cu noi prin radio și televiziune, cele mai călduroase urări de pace și de tot binele. Sunt urări pe care credința creștină le face ancorându-le în evenimentul pe care îl celebrăm în aceste zile: Întruparea Cuvântului lui Dumnezeu, născut din Fecioara Maria. De fapt, cu harul Domnului și numai cu el - putem să sperăm mereu din nou ca viitorul să fie mai bun decât trecutul. Nu este vorba, de fapt, de a ne încrede într-o soartă mai favorabilă sau în modernele intersecții ale pieței și finanțelor, ci de a ne strădui să fim noi înșine puțin mai buni și responsabili, pentru a ne putea baza pe bunăvoința Domnului. Și aceasta este mereu posibil, deoarece „Dumnezeu ne-a vorbit nouă prin Fiul” (Evrei 1,2) și ne vorbește în continuare prin predicarea Evangheliei și prin glasul conștiinței noastre. În Isus Cristos s-a arătat tuturor oamenilor calea mântuirii, care este înainte de toate o răscumpărare spirituală, dar care implică în întregime umanul, cuprinzând și dimensiunea socială și istorică. De aceea, în timp ce celebrează Maternitatea divină a Preasfintei Maria, Biserica, în această zi care, de peste 40 de ani, este Ziua Mondială a Păcii, îl indică tuturor pe Isus Cristos ca Prinț al păcii. Potrivit tradiției începute de servitorul lui Dumnezeu, Papa Paul al VI-lea, am scris pentru această ocazie un mesaj special, alegând ca temă: „Combaterea sărăciei, construirea păcii”. În acest mod doresc încă o dată să mă pun în dialog cu responsabilii națiunilor și organismelor internaționale, oferind contribuția Bisericii Catolice pentru promovarea unei ordini mondiale demne de om. La începutul unui nou an, primul meu obiectiv este tocmai acela de a-i invita pe toți, guvernanți și simpli cetățeni, să nu se descurajeze în fața dificultăților și falimentelor, ci să își reînnoiască angajarea. Cea de-a doua parte a lui 2008 a provocat o criză economică de vaste proporții. Această criză trebuie interpretată în profunzime, ca un simptom grav care cere intervenție asupra cauzelor. Nu este de ajuns - cum ar spune Isus - să pui petec nou pe o haină veche (cf Marcu 2,21). A pune săracii pe primul loc înseamnă a trece în mod hotărât la acea solidaritate globală pe care deja Papa Ioan Paul al II-lea o indicase ca necesară, armonizând resursele potențiale ale pieții cu cele ale societății civile (cf Mesaj, 12), în respect constant pentru legalitate și tinzând mereu spre binele comun.

Isus Cristos nu a organizat campanii împotriva sărăciei, dar a vestit săracilor Evanghelia, pentru o răscumpărare integrală din mizeria morală și materială. Același lucru face Biserica, cu opera sa neîncetată de evanghelizare și de promovare umană. Să o invocăm pe Fecioara Maria, Maica lui Dumnezeu, pentru ca să-i ajute pe toți oamenii să pășească împreună pe calea păcii.

Rugăciunea *Angelus* - 4 ianuarie 2009

Dragi frați și surori,

Liturgia ne propune astăzi spre meditație aceeași Evanghelie proclamată în ziua de Crăciun, adică Prologul Sfântului Ioan. După vacarmul din zilele trecute, cu goana pentru procurarea cadourilor, Biserica ne invită din nou să contemplăm misterul Nașterii lui Cristos, pentru a-i înțelege mai mult semnificația profundă și importanța pentru viața noastră. Este vorba de un text admirabil, care oferă o sinteză vertiginoasă a întregii credințe creștine. Pornește de sus: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Cuvântul era Dumnezeu” (Ioan 1,1); și iată noutatea nemaiauzită și omenește de neconceput: „Cuvântul s-a făcut trup și a locuit între noi” (Ioan 1,14). Nu este o figură retorică, ci o experiență trăită! Cel care o relatează este Ioan, martor ocular: „Noi am văzut slava lui, slava unicului-născut din Tatăl, plin de har și de adevăr” (Ioan 1,14). Nu este cuvântul doct al unui rabin sau al unui învățător al legii, ci mărturia împărtășită din pasiune a unui umil pescar care, atras de tânăr de Isus din Nazaret, în cei trei ani de viață comună cu El și cu ceilalți apostoli, i-a experimentat iubirea - până la a se autodefini „ucenicul pe care Isus îl iubea” - l-a văzut murind pe cruce și arătându-se înviat, și a primit apoi împreună cu ceilalți Spiritul Său. (...)

Pentru un adevărat israelit, care cunoaște sacrele Scripturi, aceasta nu este un nonsens, ci dimpotrivă este împlinirea întregii vechi alianțe: în Isus Cristos ajunge la plinătate misterul unui Dumnezeu care vorbește oamenilor ca unor prieteni, care se dezvăluie lui Moise în Lege, înțelepților și profeților. Cunoscându-l pe Isus, stând cu El, ascultând predica Sa și văzând semnele pe care El le făcea, ucenicii au recunoscut că în El se realizau Scripturile. Cum va afirma apoi un autor creștin: „Toată Scriptura divină constituie o singură carte și această carte unică este Cristos, vorbește despre Cristos și își află împlinirea în Cristos” (Hugo din Sfântul Victor, *De arca Noe*, 2,8). Fiecare bărbat și fiecare femeie are nevoie să găsească un sens profund pentru propria existență. Iar pentru aceasta nu sunt de ajuns cărțile, nici chiar Scripturile Sacre. Pruncul de la Betleem ne dezvăluie și ne comunică adevăratul „chip” al lui Dumnezeu bun și credincios, care ne iubește și nu ne abandonează nici chiar în moarte. (...)

Cea dintâi care și-a deschis inima și a contemplat „Cuvântul care s-a făcut trup” a fost Maria, Mama lui Isus. O umilă copilă din Galileea a devenit astfel „scaunul Înțelepciunii”! Asemenea Apostolului Ioan, fiecare dintre noi este invitat să „o primească la el” (Ioan 19,27), pentru a-l cunoaște profund pe Isus și experimenta iubirea credincioasă și inepuizabilă. Aceasta este urarea mea pentru fiecare dintre voi, dragi frați și surori, la începutul acestui nou an.

ANUL SFÂNTULUI PAVEL

Pedagogia Sfântului Pavel - o școală născută pe drumul Damascului

Una dintre expresiile cele mai pregnante ale întregului corp epistolar al lui Pavel este cu siguranță aceea care apare în *Ef* 4,29: „Dar voi nu așa l-ați cunoscut pe Cristos”. Așa de pregnantă încât Biblia Conferinței Episcopale Italiene, de exemplu, a simțit datoria să traducă: „Dar voi nu așa ați învățat să-l cunoașteți pe Cristos”. Desigur, este vorba și de „a cunoaște”, dar poate că această traducere nu redă, ba chiar diluează, pregnanța termenului ales de Pavel. Luând în considerare contextul imediat în împărțirile sale principale mi se pare că înțeleg că Pavel își dezvoltă gândirea sa în trei momente.

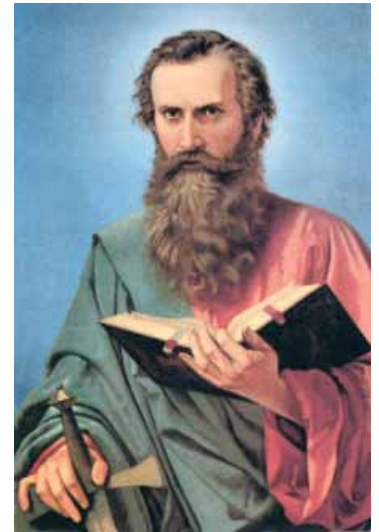
„Nu așa” face trimitere la versetele precedente în care Pavel stigmatizează un anumit comportament pe care nu ezită să-l califice ca „păgân” (4,17,1-9) adică absolut incompatibil cu noutatea adusă de Cristos în istoria oamenilor și deci în viața credincioșilor. Probabil că aici se face aluzie la ideea clasică a celor două căi, pe care o găsim și în *Psalmul* 1, dar cu siguranță Pavel face o transpunere și enunță contrastul între vechea existență și cea nouă. Se întrevăd deja marile linii în metoda sa educativă.

Această atitudine, numită întocmai păgână, se califică prin următoarele caracteristici: ușurătate în modul de a evalua situațiile vieții, orbire în gânduri, înstrăinare de viața lui Dumnezeu ca o consecință a necunoașterii în cele ce sunt ale lui Dumnezeu, „cardioporosi” (care corespunde cu „sclerocardia” din *Mt* 19,8), adică o împietrire a inimii încât ei devin impermeabili pentru orice sentiment de compasiune și de milostivire. De asemenea: insensibilitate spirituală care implică lipsa de grijă față de ceea ce ține de sfera spiritului și deci cedare în fața oricărei forme de desfrâu, de necurăție și de fărâdelege, pe lângă cedarea în fața acelei bestii nesătule care este avariția.

În fața a toate acestora, Pavel stă cu ochii deschiși și ia act de situația aproape disperată a unei omeniri care trăiește fără Dumnezeu și de aceea fără speranță în această lume (vezi *Ef* 2,12). Și pentru ei este valabilă întrebarea pe care odinioară Pavel și-o punea sieși: „Cine mă va elibera de acest trup al morții” (*Rom* 7,24). Cele două dimensiuni, individuală și colectivă, se împletesc în sufletul lui Pavel și ambele interpelează metoda sa pedagogică.

Întorcându-ne la conduita morală a efesenilor, ni se pare că recitim acea pagină din scrisoarea aceluiași apostol către creștinii din Roma în care sunt prezentate vicii la fel de grave și detestabile: nelegiuirea care stinge *pietas*, nedreptatea care înăbușă adevărul, necurăția care întunecă mintea și îngreunează inima, nebunia care se opune înțelepciunii, minciuna, idolatria, pasionalitatea, depravarea, răutatea, lăcomia, viciul,

invidia, rivalitatea, jignirea, defăimarea, în g â m f a r e a , lăudăroșenia, iscusință la rele, incapacitate de orice judecată etică (1,18-32). Vicii care-l fac pe om, pe orice om nescuzabil în fața lui Dumnezeu așa încât însuși Dumnezeu nu poate să nu-i abandoneze în voia destinului lor. În starea sa de educator, Pavel trebuie să ia asupra sa

această situație precisă: nu poate și nici nu vrea să o eludeze. El se simte trimis la această omenire.

Tabloul care rezultă este desigur trist și dezolant, negru sub orice profil. Aici pentru Pavel se revelează mânia lui Dumnezeu (*Rom* 1,18): nu că Dumnezeu vrea să-și verse mânia peste o lume înglodată în păcat, dimpotrivă cele două teme ale mâniei și dreptății mântuitoare sunt asociate de Pavel și probabil că sunt considerate ca un rezumat al predicării evangheliei la păgâni, pe care-l găsim de exemplu în *Prima scrisoare către Tesaloniceni*: „Cum v-ați întors la Dumnezeu de la idoli ca să slujiți Dumnezeului cel viu și adevărat și să-l așteptați pe Fiul său din ceruri, pe care el l-a înviat din morți, pe Isus, cel care ne mântuiește de mânia ce va veni” (*ITes* 1,9-10). Așadar, Pavel recunoaște în Isus pe eliberatorul, unicul mântuitor al întregii omeniri; de aceea, Isus personifică și valoarea supremă a pedagogiei pauline.

Dacă este adevărat ceea ce se aude spunându-se și ceea ce se simte în multe maniere: că astăzi, sub diferite profiluri, suntem în fața unui păgânism care s-a întors nu se poate să nu evidențiem actualitatea învățaturii și a îndemnelui lui Pavel. Și noi suntem destinatarii scrisorilor sale: indicațiile proiectului său educativ sunt valabile și pentru noi.

Într-un al doilea moment, Pavel clarifică ceea ce se înțelege cu expresia „a-l cunoaște pe Cristos”. De fapt, el adaugă: „Dacă l-ați ascultat pe el și ați fost învățați în el, după adevărul care este în Isus” (4, 20-21). Să analizăm cu mare atenție trecerile interne din această frază. Înainte de toate, Pavel lasă să se înțeleagă clar că nu există, nici nu poate să existe, nici o învățare a lui Cristos și a ceea ce comportă adeziunea de credință la evanghelia sa fără o adevărată ascultare a lui, adică a cuvântului său și a învățaturii sale. Neputând să

(continuare în pag. 5)

(urmare din pag. 4)

mai ascultăm glasul viu al lui Isus din Nazaret este posibil mereu să dăm ascultare evangheliei mântuirii primindu-i pe martorii săi, apostoli și discipoli, care cu predica lor și cu mărturia lor personală răspândesc vestea cea bună a lui Isus mort și înviat (*1Cor* 1,18-30). Din ascultare vine credința și credința aduce cu sine darul mântuirii. Pedagogia lui Pavel își are aici primul său fundament și de neînlocuit. Trebuie doar să amintim că pentru Paul ascultarea echivalează cu supunerea, așa cum rezultă și din *Rom* 1,5: „Am primit har și misiunea apostolică de a duce la ascultarea credinței” (vezi și *Rom* 15,18; 16,26).

Nu numai atât, dar pentru a putea spune că l-am cunoscut pe Cristos trebuie să ne supunem și fiecărei forme de instruire (*didachē*), care este completă numai dacă ea cuprinde tot misterul lui Isus, fără reduceri și fără adăugiri. Considerând faptul că numai aici Pavel folosește expresia „în Isus” s-ar putea crede că el se năpustește împotriva anumitor opozanți, poate exponenți ai tendinței gnostice, pentru care mântuitorul oamenilor nu se identifica în persoana lui Isus. Astfel, suntem invitați să primim misterul întrupării și să intrăm în adâncul său dinamism mântuitor. Chiar dacă nu vorbește des despre acest mister, Pavel demonstrează în toate scrisorile sale că i-a asimilat valoarea sa istorică și pe ea întemeiază metoda sa pedagogică.

Desigur, misterul lui Isus trebuie acceptat în întregime: de aceea nu este permis să se facă bucați ceea ce din natura sa este indivizibil. Pe de o parte, nu se poate subevalua răscumpărarea de păcat, pe care Isus a realizat-o prin pătimirea, moartea și învierea sa, calificând-o ca „teologie negativă”; pe de altă parte, nu este permisă preamărirea întrupării lui Dumnezeu ca și cum ea ar fi suficientă pentru mântuirea omenirii, calificând-o ca „teologie pozitivă”. Cele două etape ale unicului mister cer să fie armonizate într-un singur act de credință și deci și într-un singur proiect educativ.

Pavel este cu siguranță învățător exemplar și inegalabil al acestei *didache*. Acest magisteriu, el l-a exercitat în toate comunitățile pe care le-a întemeiat și hrănit cu predica sa, învățându-i pe toți că este necesar „să-l cunoască pe Cristos” și că, în același timp, nu poate învăța știința lui Cristos cel care nu se supune cu umilință și cu bucurie jugului dulce al cuvântului lui Dumnezeu.

Orice pedagog autentic trebuie să se confrunte cu acest adevăr: Pavel este pe deplin conștient de aceasta și demonstrează acest lucru elaborând o metodă pedagogică ce își înfițe rădăcinile în marele eveniment al convertirii sale pe drumul Damascului.

În sfârșit, celui care dorește în mod serios „să-l cunoască pe Cristos”, Pavel îi indică datoria de a asuma un comportament diametral opus celui precedent. De fapt, îndeamnă să se lase „de purtarea de mai înainte, de omul cel vechi supus putrezirii din cauza poftelor amăgitoare” (4,22-29). Același îndemn, Pavel îl

adresează și creștinilor din Colose, acolo unde îi invită „să se dezbrace de omul cel vechi împreună cu faptele lui” pentru „a se îmbrăca în omul cel nou” (3,9). În ambele contexte, Pavel indică transformarea radicală a existenței, exprimată de botez. Printr-o nouă creație, realizată în Cristos, omul este condus la adevărata sa umanitate și, prin ascultare, pornește spre adevărata și deplina cunoaștere: în felul acesta ajungem „să-l cunoaștem pe Cristos”! Pavel a învățat cel dintâi și, adesea, dă mărturie despre aceasta în scrisorile sale, spunând și cât l-a constatat să rămână fidel acestui standard de viață. Pavel a experimentat validitatea metodei sale pedagogice, înainte de toate, pe el însuși.

Cu o expresie fericită și emoționantă, Pavel invită „să nu-l întristăm pe Spiritul cel Sfânt al lui Dumnezeu” (4,30), concept cunoscut deja de profetul Isaia (63,10) și desigur vrednic de câteva aprofundări. Se pare că putem spune că Duhul lui Dumnezeu dăruit omului este într-un fel condiționat de comportamentul omului însuși, fie în bine, fie în rău: „Duhul Sfânt, care învață - se citește în *Cartea Înțelepciunii* - fuge de vicleșug. Se depărtează de mințile fără pricepere și este alungat când se apropie fărădelegea” (1,5). De aceea este posibilă zădărnicierea harului primit și reducerea la nesemnificativă a metodei pedagogice care este în evanghelia lui Cristos. Posibilitate teribilă pe care Pavel nu poate să n-o ia în considerare și s-o semnaleze destinatarilor magisteriului său.

Dimpotrivă, cei care sunt cu adevărat dispuși să-l cunoască pe Cristos trebuie „să înnoiască spiritul minții lor și să se îmbrace cu omul cel nou, cel creat după asemănarea lui Dumnezeu în dreptate și în sfințenia adevărului”, adică sfințenia care vine din adevăr (și nu aceea pe care, în mod iluzoriu, am putea să credem că vine din acțiunea sau bunăvoința noastră): adică este vorba de revelația care este centrată pe Isus și stimulează consensul deplin al omului la acțiunea lui Dumnezeu. În aceasta, Pavel pare să se apropie de teologia lui Ioan.

Acum suntem în măsură să percepem toată pregnanța expresiei pauline „a-l cunoaște pe Cristos”: desigur că nu este vorba numai de o cunoaștere abstractă sau obținută numai din auzite. Dimpotrivă, această „cunoaștere” implică experiența lui, fie ea mijlocită de cuvântul său și de martorii săi; cere o supunere liberă și totală față de el prin credință; comportă voința de a trăi în mod conform credinței pe care o mărturisim; cere fidelitate față de cuvântul dat; deschide un drum de asemănare continuă cu cel pe care vrem să-l cunoaștem; promite un bine pe care numai Dumnezeu îl poate da; anticipă o experiență care are legătură cu paradisul.

Toate acestea fac parte din acea metodă pedagogică pe care Pavel a învățat-o de la Cristos încă de la începutul drumului său de convertire. De aceea, el este primul care poate spune că l-a cunoscut pe Cristos; acesta este unicul titlu pentru care Pavel ne poate adresa și nouă același îndemn.

(După *L'Osservatore Romano*, 9-10 iunie 2008)

Carlo Ghidelli, arhiepiscop de Lanciano-Ortona
Traducere de pr. Mihai Pătrașcu

Nicolae COSTRUȚ

Biserica Română Unită din Sălaj în timpul prigoanei comuniste

(II)

De la Liceul „Simion Bărnuțiu” din Șimleu Silvaniei au mai fost arestați și întemnițați preoții profesori: Simion Chișiu, Gheorghe Silvășan, Vasile Hossu și prof. Marius Cuteanu. În 1952, din lotul de preoți care a refuzat trecerea la ortodoxie, alături de Victor Pop din Șimleu și Teodor Cernucan din Zalha, se afla și preotul George Guțiu, azi arhiepiscop unit de Cluj. După arestare, aceștia au fost condamnați și duși la munci grele, la Canal, în coloniile Castelu și Poarta Albă, în alte lagăre și închisori. Aceeași soartă a împărțășit-o și preotul Ștefan Bota din Lemniu (11).

Un eveniment de mare tragism s-a petrecut în localitatea Valea Hranei, unde preotul Atanasie Oniga a fost împușcat mișelește cu zeci de focuri de armă în casa unui enoriaș. A murit la puțin timp după internare în Spitalul din Dej. Întâmplarea a fost descrisă într-un document amplu intitulat „Preotul Atanasie Oniga, martir pentru apărarea religiei greco-catolice, a Bisericii Române Unite cu Roma, întocmit de ing. cercetător Gavril Duda, pe baza mărturiilor oferite de Puiu Nicolae Oniga, împreună cu preotul Ilarie Cicoară, Mircea Dobre, Eudochia Bud și Dumitru Bud. Dintre credincioșii care au sprijinit rezistența greco-catolică din zona Lăpușului și din acest sat, 23 au fost condamnați la pedepse cu privire de libertate de către Tribunalul Militar din Cluj (12). Printre martirii sălăjeni ai Bisericii se numără și preotul Teofil A. Băliban, paroh mai mulți ani în comuna Marca. A fost fondatorul și redactorul revistei „Flori de crin”, apărută la Șimleu Silvaniei în 1931. Preotul Băliban a fost arestat și întemnițat la Gherla. De aici a fost dus la închisoarea din Aiud, unde a murit în 1961 (13).

Preotul și protopopul unit Liviu Trușașiu, considerat un adevărat părinte sufletesc al românilor din Zalău și din împrejurimi în cele mai grele momente ale istoriei, în perioada ocupației hortiste a stat doi ani în pușcărie la Budapesta. Imediat după instalarea Guvernului Groza la București, a fost din nou arestat și dus la închisoarea Văcărești, timp de 13 luni, pe motiv că ar fi fost național-țărănist, ceea ce nu era nici pe departe adevărat. În acest timp, soția lui a fost scoasă din casă și din serviciu, deși avea de crescut trei copii. După eliberarea din închisoare, timp de opt ani nu a fost primit să lucreze nicăieri. S-a mutat mai întâi la Aleșd, iar apoi la Cluj, unde s-a prezentat în audiență la episcop. Acesta i-a oferit următoarea alternativă: ori preot ortodox, ori la munca de jos. *Am ajuns – spune preotul Trușașiu – „la Iris, cunoscuta fabrică de porțelan. De aici m-am pensionat ca muncitor necalificat (14).* Preoții uniți aflați în clandestinitate: Simion Man, Simion și Alexandru Mesaroș, ultimul fiind în prezent PSS Alexandru Mesianu, episcop de Lugoj (toți din Baia Mare), Liviu Trușașiu (din Cluj Napoca), Dumitru Pop (din Oradea), Iulian Cupșa (din Șimleu Silvaniei), călugărul Jiman și călugărițele Bazilia și Cecilia (din Gherla) și mulți alții (15), au jucat un rol deosebit de important în pregătirea Bisericii pentru momentul ieșirii sale la lumină.

După 1 decembrie 1948, cei mai mulți credincioși uniți au frecventat în continuare bisericile lor. Trecerea la

ortodoxie s-a făcut în majoritatea cazurilor prin metode violente, prin șantaj și constrângere. În multe localități trecerea la ortodoxie s-a făcut și fără consimțământul nimănui, nici măcar a preoților, considerându-se că de acum majoritatea credincioșilor au acceptat această stare de fapt. Mai trebuie menționat că mulți dintre preoții și credincioșii uniți, care la început au acceptat trecerea la cultul ortodox, și-au retractat această opțiune, fie în ascuns fie pe față, păstrând cu sfințenie identitatea ritului, tradițiile și devoțiunile practicate în Biserica Greco-Catolică. În multe parohii în care au fost numiți preoți ortodocși tineri, credincioșii le-au cerut noilor veniți să nu schimbe tradițiile, rugăciunile și cântecele, ci acestea să rămână așa cum au fost lăsate de înaintașii lor. Identitatea cultului greco-catolic și unele tradiții s-au păstrat în cele mai multe biserici transformate în lăcașuri de cult ortodox, până pe la mijlocul anilor 60. Amintim în acest sens: păstrarea rugăciunii *Sfântului Rozariu*, a postului și devoțiunilor către *Sfântului Anton*, *Calea Sfintei Cruci* sau salutul creștinesc *Lăudat să fie Isus!*

Dar nu peste tot s-a întâmplat acest lucru. După schimbarea sau pensionarea foștilor preoți și mai ales a protopopilor greco-catolici, noii protopopi ortodocși au urmărit cu obstinție slavizarea textelor liturgice, interzicerea devoțiunilor, scoaterea din lăcașurile de cult a icoanelor și statuilor cu Calea Crucii și a celor care reprezentau sfinți catolici, iar în unele cazuri, chiar și a băncilor, a tot ceea ce amintea de greco-catolicism. Ca o reacție la aceste noi atitudini, micile comunități de credincioși greco-catolici au fost nevoite să supraviețuiască așa cum puteau. Sfintele Liturghii se desfășurau în ascuns, în locuințele unor preoți sau credincioși uniți sau în alte locații numai de ei știute. În orașele și localitățile în care erau biserici romano-catolice, mulți credincioși uniți le-au frecventat. La Zalău, printre cei care ascultau duminica și în sărbători o *mesa* în limba română amintim pe: Ecaterina Gudea, Maria Cărpinean, Augustin Bujor, Zoe și Mircea Olah, Traian Filip, Lucia și Nicolae Oșorheanu, Traian Ioan Pop, Carolina și Augustin Cigan, Teodor Sabău, Veturia Pișcorean, Ileana Pinteș, Alexa Hendea, Cornelia Oros, Aneta Labău, Livia Man, Valeria Pop, Maria și Ștefan Săucan; preoții: Grigore Ardelean, Teodor Tarcisiu Roman, Ioan Aciu și numeroși alți credincioși, care au constituit nucleul de bază la reînființarea, după 1989, a primei parohii române unite. Preoții greco-catolici clandestini din Sălaj au ținut în permanență legătura cu episcopii și confracții lor din țară. Au organizat întâlniri și activități secrete la Șimleu, la Zalău și în alte localități. Au fost pregătiți și hirotoniți preoți (Iulian Cupșa (16) și Ioan Marian Crișan), care aveau să aibă un rol deosebit de important, după 1989, în organizarea și desfășurarea activității în Parohia *Sfânta Familie* din Zalău și la zidirea noului lăcaș de cult.

(11) Ioan M. Bota, *Istoria Bisericii Universale și a Bisericii românești*, Cluj-Napoca, 1994, p. 333-334; (12) Anton Moisin, *Istoria Transilvaniei*, Vol. III, Sibiu, 1999, p.347; (13) Alexandru Rațiu, *Biserica furată*, op. Cit., p.120; (14) Constantin Mustață, *File din Biblia Transilvaniei*, Cluj-Napoca p.92; (15) Mircea Ardelean, op. cit., p. 61-62; (16) Mircea Ardelean, op. cit., p. 59.

Francisc Hubic – Liturghiile

(VI)

În 5-7 octombrie 1934 este Congresul General al AGRU la Lugoj și sfințirea picturii catedralei greco-catolice. La congres au participat episcopii Valeriu Traian Frențiu de la Oradea, Iuliu Hossu de la Cluj-Gherla, Alexandru Rusu de la Baia Mare și Alexandru Nicolescu de la Lugoj. În 7 octombrie, duminică, sosește cu trenul regal Carol al II-lea, întâmpinat la gară de prim-ministrul Gheorghe Tătărescu, Incuțel – ministrul de interne, Alexandru Lepădatu – ministrul Cultelor, Valer Pop – ministrul de stat. De la gară cortegiul s-a îndreptat spre Catedrala ortodoxă unde s-a oficiat un *Te-Deum*. A dat răspunsurile corul parohiei dirijat de Ion Vidu, apoi la Catedrala Greco-catolică s-a oficiat Liturghia solemnă cu ocazia inaugurării picturii bisericii. Răspunsurile au fost date de corurile de la Lugoj, Cluj și Oradea. La această Liturghie s-a remarcat corul cu orchestră al catedralei noastre din Oradea, care a dat răspunsurile, conform organizării, de la „*Cuvine-se cu adevărat*” până la finalul Liturghiei. Regele și anturajul său au fost impresionați de frumusețea melodiilor și a interpretării încât a întrebat: „*Ce cor cântă?*” S-a răspuns: „*Corul Unirea de la Oradea.*” După liturghie a urmat la orele 13 în sala mare a prefecturii un banchet la care au participat peste 150 de invitați. Regele a cerut prefectului să modifice protocolul oficial al banchetului, astfel ca pictorul bisericii catedrale greco-catolice, N. Simionescu, și dirijorul corului „*Unirea*” să fie așezați în stânga și dreapta lui, în semn de apreciere. Cererea suveranului a fost executată imediat. Cu această ocazie regele a invitat corul „*Unirea*” la București, la Radio difuziune „*să-l audă toată țara*”, propunere care s-a realizat în anul următor.¹

La București, maestru Hubic și corul „*Unirea*” din Oradea au fost invitați de Radio difuziunea Română în zilele de 18-19 iunie 1935 să concerteze în capitală la Radio și la Sala Dalles. Cu această ocazie s-a oficiat și Liturghia solemnă, în prezența unui public numeros în biserica Institutului „*Notre Dame de Sion*”, de către P.S.S. Valeriu Traian Frențiu, și de numeroși canonici, protopopi și preoți din Oradea și București, în prezența nuntialului apostolic Valerio Valeri și a Arhiepiscopului romano-catolic de București, Alexandru Cisar. Credincioșii prezenți au fost impresionați de „*splendoarea unei Liturghii românești celebrată la altar deschis, o rânduială minunată a unui sobor impunător de preoți, neascunsă de nici o stavilă iconografică, de o Liturghie cântată într-o biserică parcă anume clădită pentru un cor bun.*” „*Da, au fost două ore de adevărată ieșire din lut. Ceea ce s-a cântat acolo este cu desăvârșire nou în muzica religioasă românească.*”

„*Multă mișcare în muzica maestrului Hubic. Muzica întregă este străbătută de viața noastră de acum, trăită de noi aici... frământă gândirea care dispune inimii să deschidă o redare fidelă interpretarea cea mai adecvată a fiecărui moment la Liturghiei.*” „*Auzeam pe cineva spunând că este întâia dată în viața lui când a auzit un adevărat «Hristos a înviat», prin acea voce de triumf care caracterizează într-adevăr învierea Mântuitorului.*”² Și un „*Bucureștean*”, autorul articolului suspină: „*Doamne, ce bine ne-ai veni nouă aici un maestru Hubic și un cor «Unirea». Maestrul a fost invitat și s-a achitat de sarcină. Noi îl vrem al nostru... Corul «Unirea» trebuie să completeze revelația ce ne-a făcut de data aceasta cu pregătirea unui alt concert, care trebuie să-l întrecă pe cel dintâi, doar în privința numărului ascultătorilor. Vrem tâlnicirea pe mai departe a unor înalte sentimente pe care le considerăm rupte din sufletul neamului, dar care se cer șlefuite, catalogate și rânduite în rafturi curate, de dragoste și adevăr.*”³

Prin aceste prestigioase manifestări de la București, maestrul și corul *Unirea*, au dovedit că sunt „*suflet din sufletul neamului*” și-i cântă simțirea creștină într-un mod original.

Ajuns la nivel înalt al puterii de creație și de interpretare se impun câteva considerente.

Prin manifestările de până acum, din anii 1933, 34 și 35 maestrul și corul „*Unirea*” au ajuns la apogeu, la plenitudinea afirmării potențialului artistic de până acum.

Este cea mai fructuoasă și cea mai prestigioasă perioadă din activitate atât la nivel național cât și la cel internațional. Sunt considerați: corul și dirijorul cei mai buni din țară, apreciați de muzicologii români și străini; invitați să concerteze în Franța și Germania și în alte țări, un cor reprezentativ pentru țară.

Ceea ce au remarcat toți, muzicologi și credincioși, a fost originalitatea muzicii corale bisericești. Compozitorul și-a exprimat ideile și sentimentele în mod specific lui. N-a avut un compozitor preferat pe care să-l imite, și-a exprimat într-un mod propriu acestea, trecute prin filtrul persoanei autorului care s-a identificat cu ele. Așa se explică audiența mare în lăcașurile de cult sau în sălile de concert unde au fost prezentate publicului care l-au ascultat și apreciat. Edificatoare este observația genialului nostru maestru George Enescu: „*Părintele Hubic ești mai fericit decât mine pentru că ai creat un lucru frumos pentru popor.*”, referindu-se la creația liturgică.

Muzica maestrului Hubic este specific românească. Atât în Liturghii cât și în Slujba Patimilor și Prohodul Domnului, fragmente din care s-a prezentat

(continuare în pag. 8)

(urmare din pag. 7)

și la concertul din Sala radio care a durat o oră, audiat de întreaga țară și la cel din sala Dalles care a durat două ore, trăite pe aripile spiritului, Slujba și Prohodul evocau o veritabilă înmormântare românească, cu tot ce cuprinde: tânguirea celui lovit de soartă care știe să-și stăpânească durerea, evocarea alaiului funebru cu carul tras de boi, cu cântări funebre care exprimă durerea greu stăpânită a membrului familiei celui dispărut.

Muzica exprimă nu numai durerea ci și bucuria învierii, în „*Cristos a înviat*” care spre deosebire de compozițiile altor autori are meritul de a exprima sentimentul de triumf al vieții asupra morții așa cum trebuie să dea vieții noastre de acum, trăită de noi, aici cu bucurii și cu și dureri, cu îndoieli și certitudini, care frământă gândirea, exprimă simțirea noastră actuală. De aceea ne este dragă pentru că este contemporană cu noi, cu fiecare în parte și cu noi toți.

Unde au fost cântate? Peste tot unde a fost invitat, în țară sau străinătate. A executat fie Liturgia completă, fie fragmente din ea, sub formă de concert. Cele mai impresionante și mai numeroase le-a interpretat în catedrală, în cadrul Liturgiilor arhieresti cu tot ansamblul coral mixt sau bărbătesc, a capela sau cu orchestra și soliști. Acestea au avut o mare influență asupra auditorului dar și al coriștilor și orchestranților. În unele momente solemne numărul lor depășea 60 de persoane, iar al orchestrei de 40, deci un ansamblu de circa 100 de membri. Cu un astfel de ansamblu, foarte atent instruit, cizelat până la cele mai mici detalii, era firesc să aibă un impact major asupra credincioșilor.

Așa au fost cele cu ocazia aniversării a 150 de ani de la înființarea eparhiei noastre (în 1927), cele cu ocazia congresului AGRU din 1931 de la Oradea, cele cu ocazia aniversării a 25 de ani de episcopat și a 60 de ani de viață a episcopului martir Valeriu Traian Frențiu, din 1938 la 40 de ani de preoție.

Au fost cântate pentru prima dată Liturgiile cu orchestră la Beiuș în 1920 și în anii următori până la transferarea sa la Oradea, în 1924. În 1928 cu ocazia centenarului liceului „*Samuil Vulcan*” a fost interpretată Liturgia cu corul mixt și orchestra în asistența a doi miniștri, a generalului Berthelot, a episcopului și a unui numeros auditoriu, încântați de frumusețea melodiilor și a interpretărilor care pot fi auzite numai în orașele mari din Occident.

Au fost cântate la Lugoj în 1934 cu ocazia sfințirii picturii bisericești catedrale. De asemenea, la București, în biserica „*Notre Dame de Sion*” în 1935, în biserica Domnița Băleasa.

În străinătate, cu ocazia pelerinajului, cu un grup mic dar valoros, de numai 20 de coriști cu dirijor cu tot, a uimit asistența prin interpretarea măiastră a Liturgiilor din biserica Universității din Budapesta, din Basilica San Marco din Veneția, din Domul din Florența, dar mai ales din Basilica San Pietro din Roma

și biserica Armeană, la mormântul episcopului martir Inocențiu Micu-Klein.

Aceste Liturghii solemne au fost triumful creației și interpretării compozitorului și dirijorului Francisc Hubic. Ele au entuziasmat nu numai credincioșii care au asistat, pelerini români, dar și străini: italieni, francezi, germani, și cari muzicieni renumiți: F. Boghem – Italia, directorul unei Școli Superioare de Muzică din Germania.

Liturghiile compozitorului s-au cântat la Viena, Paris⁴, Veneția, Florența, Roma, Padova, Milano.

În octombrie 1936, deci din plină glorie și creație, compozitorul primește o fotografie, format de coală ministerială cu membrii corului Bisericii române greco-catolice *Sfântul Mihail* din orașul Aurora, statul Illinois, SUA, cu mențiunea: „*În semn de admirație și recunoștință față de marele compozitor a Sfintei Liturghii ce am învățat-o acum și peste Ocean, trimitem Rev. Părintelui Francisc Hubic din Țară acest modest semn al mulțumirii noastre, și ca amintire fotografia noastră și o iscălim primii membri ai corului bisericii române greco-catolice Sfântul Mihail din Aurora, statul Illinois, America de Nord. Semnează Rev. Vasile Marchiș paroh*”. Data 28 octombrie 1936 și membrii corului.

Interesant cum semnează: John Balint, Veronica Balint, George Kish, John E. Kish, Florence Kish, John Precup, Helen Olah și John Olah, Mr. John Papp, John Demeter, Silvia Kuk, Ioan Luca Chiș, August Mester și Florance, Emma și Ioan Corondan, ș.a., în total 51 de coriști cu dirijorul care are bagheta, și parohul. De remarcat că doi au viori, deci interpretează liturgia pentru cor și orchestră. După nume unii sunt soț și soție.

Recunoașterea marilor merite în promovarea muzicii sale este apreciată prin trei distincții regale: prima este medalia *Bene merenti* acordată maestrului Francisc Hubic în grad de cavaler. Pe verso menționează: *Carolus I Rex Romaniae*, acordată probabil în 1913 când compozitorul se află în București, după publicarea Liturghiei din 1912. Pe o ilustrată trimisă de compozitorul D.G. Kiriac lui Francisc Hubic, se menționează: *Domnului părinte Hubic, în amintirea zilelor petrecute în București 11 aprilie 1913*. Se păstrează în arhiva familiei Hibic.

A doua este acordată de regele Ferdinand în 1 Februarie 1924, prin care se acordă medalia *Bene merenti* clasa a II-a.

A treia distincție regală este acordată de regele Mihai I, prin care îl numește membru al Ordinului Coroanei României în grad de ofițer, 16 aprilie 1930. În numele regelui semnează cei trei membri ai Locotenenței regale Principele Nicolae, Patriarhul Miron Cristea și C. Sărățeanu. (va urma)

⁵ Vestitorul din 15 octombrie 1934; ⁶ Vestitorul, an XI, nr. 12, p. 90; ⁷ idem

⁸ Vestitorul din octombrie 1933

Iubire și speranță pentru copiii bolnavi

În perioada 13-15 noiembrie 2008 a avut loc a XXIII -a Conferința Internațională a Medicilor Catolici, organizată la Vatican în Noua Aulă Sinodală de către Consiliul Pontifical pentru Pastorația Sănătății. Tema abordată a fost „Asistența pastorală în tratarea copiilor bolnavi”. La acest eveniment au participat peste 450 de reprezentanți din aproape 100 de țări. România a fost reprezentată de Dr. Gheorghe P. Gheorghe, Filiala Deva AMCR din parohia „Imaculata” Deva, Eparhia Greco-Catolică de Lugoj.

ES. Cardinalul Lozano Barragán, președintele Consiliului Pontifical a amintit că în fiecare an sunt peste patru milioane de nou născuți care mor în primele 26 de zile ale vieții. Sarcina pastorală este aceea de a susține sub aspect spiritual, prin sacramente și rugăciuni copiii bolnavi.

Orientarea Cuvântului lui Dumnezeu spre o adecvată îngrijire a copiilor bolnavi înseamnă înainte de toate a înțelege cauzele unor profunde suferințe și boli: conflictele armate, sărăcia. Trebuie subliniat că mortalitatea infantilă este de 9,7 milioane de decese pe an. Biserica are responsabilitatea nu numai de a asista, dar și de a forma credința copiilor bolnavi. Obiectivul este de a face să devină tot mai eficientă acțiunea desfășurată de misionari, congregații călugărești și dieceze. Îngrijind copilul bolnav îi salvăm viața și îl facem capabil să edifice o lume mai bună, plină de lucrurile minunate pe care Domnul ni le dăruiește. Situația este alarmantă și în țările bogate, unde un copil din șase trăiește sub pragul sărăciei. Comerțul sexual, pedofilia, violența în școli, crimele și bandele organizate sunt fenomene în expansiune. A fost difuzat și decalogul de asistență integrală a copilului bolnav, care subliniază necesitatea să se supună adevărului științific și ca nu există condiționări determinate de rasă, naționalitate sau religie. În spitalele de pediatrie a subliniat ES. Episcopul José Redrado secretarul aceluiasi Consiliu este nevoie de exprimarea darurilor spirituale de: iubire, bucurie, pace, răbdare, bunăvoință, bunătate, fidelitate, blândețe, stăpânire de sine.

Se știe că structurile Bisericii sunt în prima linie în asistența bolnavilor, fie copii sau adulți Biserica este partenerul principal al tuturor guvernelor și are în lume sute de mii de centre de asistență sanitară.

Participanții au fost personalități ecleziale și medicale, reprezentanți ai religiilor iudaică, budistă, hinduistă, islamistă într-un dialog interreligios pozitiv pe această temă. Conferința s-a încheiat prin primirea în audiență la Sanctitatea Sa Papa Benedict al XVI-a, în Sala Clementină, unde a ținut un discurs și a acordat binecuvântarea apostolică participanților.

Câteva orientări arătate: „aspectele de sănătate și umane nu trebui separate. Fiecare instituție de sănătate are datoria de-a oferi maximum de competență și umanitate. Persoana bolnavă, în special un copil, înțelege în mod deosebit limbajul tandreții și al iubirii, exprimat prin slujire cu răbdare și generozitate”.

Plină de grijă, alimentată de credincioși în dorința de a manifesta aceeași predilecție pe care Isus a simțit-o pentru cei mici. Atenție specială trebuie acordată familiei copilului, asigurând o comunicare constantă cu aceasta, având în vedere impactul emoțional datorat bolii și tratamentelor la care este supus copilul, adesea deosebit de invazive. Motivația oricărei intervenții medicale trebuie să fie „adevărul bine al copilului cu respectarea demnității lui ca ființă umană individuală, cu drepturi depline”.

Papa a făcut un apel la echilibru atent între „insistență și renunțare” în terapiile copiilor grav bolnavi. A arătat că „acești mici pacienți au nevoie de cantități speciale de iubire. **„Maxima debetur puero reverentia”** - „Copilului i se datorează cel mai mare respect”, Benedict al XXI-lea a citat aceasta maximă antică afirmând că, „Biserica nu-i uita pe acești fii ai săi mai mici”. Sfântul Părinte a spus ca simte o puternică îndatorire de a invita la acordarea unei atenții majore acestor frați ai noștri pentru ca mulțumită solidarității noastre comune să poată privi viața cu încredere și speranță.

Gheorghe P. GHEORGHE

Sărbătoare și bucurie spirituală la Delani

Odată cu Sărbătoarea Nașterii Mântuitorului Parohia Greco-Catolică Delani s-a îmbrăcat în haina luminoasă a bucuriei Nașterii Celui care și-a asumat chipul omenesc pentru ca noi să ne asumăm „viața Sa divină” prin umilință și iubire.

Deși Isus este Dumnezeu „adevărat din Dumnezeu adevărat”, de la Sfânta Fecioară El a învățat să vorbească, să fie sensibil și atent cu cei din jurul său iar de la tatăl său adoptiv și-a însușit deprinderile de a fi umil și muncitor. Într-un cuvânt, imaginea Sfintei Familii este imaginea Bisericii din toate timpurile.

Urmând același model, Parohia Delani, pe lângă faptul că la primit pe Pruncul Isus care s-a născut, ea a primit și pe copii care au descoperit în Taina Sfintei Euharistii bucuria de al întâlni și descoperi în mod tainic pe Domnul, împărtășindu-se cu Trupul și Sângele Domnului.

Liturghia din 25 Decembrie 2008 va rămâne pentru acești mici îngerași în memorie și cu siguranță alături de familiile lor, vor transforma întreaga lor viață într-o „Liturghie” continuă, prin care își vor întări credința, speranța și iubirea la „școala lui Cristos și a Maicii Domnului”. La sfârșitul Sfintei Liturghii aceiași copii au pregătit un program de colinzi și poezii pentru a cinsti venirea Pruncului Isus. Și, așa cum este obiceiul, la sfârșitul momentului de cântec și poezie moșul a adus cadouri pentru ei.

Pr. Florin SELEGEAN

Ioan F. POP - 50

„Scriu din rușinea de a nu mă fi născut doar pentru a avea de unde muri”

- Te invit, pentru început, la o rememorare a toposului și a amintirilor din care vii.

- Onto-logic vin de nicăieri și mă îndrept, cu exactitate, spre niciunde. Bio-logic vin din satul Fizeș, comuna Sîg, județul Sălaj. Creștinește vin dintr-un pământ celest și nădăjduiesc să mă îndrept, după puteri, spre cel care m-a făcut posibil. Apoi mai vin, tot vin din magma amintirilor mele, care mă năpădesc precum ierburile o casă pustie. Vin dintr-o casă de țărani modești în care bunica *dialoga* colocvial cu Dumnezeu. Iar eu, la vacă, îi țineam zilei de urît cu cîte o carte în mînă. Ce mai, vin dintr-o altă ... lume. Lume din care am plecat și în care aproape că nu mai știu să mă întorc.

- La ce vîrstă și în ce condiții te-ai luat cu viața de piept?

- Viața m-a luat brutal de piept înainte de a mă lua, prietenește, de mînă. Eu nu am apucat să o mai iau, pentru că mi-a scăpat și îmi scapă mereu printre degete. E drept – deși nu doresc să insist -, că viața nu prea m-a răsfațat. Dar nu vreau să cad în melodramă. Viața este, uneori, precum o pagină goală. Poți sau nu să faci ceva cu ea doar cu umbra serafică a unor cuvinte? Viața este, în bună măsură, doar ceea ce vrem noi să fie. Șansă sau rată. Poltronerie sau destin. E bine, totuși, că în timp ce trăim viața pe apucate, aproximativ, știm cu toții, în compensație, să murim perfect. Viața nu este decît partea *văzută* a morții, preambulul sonor al acesteia. Vai de cei pe care viața nu-i ia niciodată de piept, ci îi pupă doar plictisită pe creștet.

- În ce împrejurări ai pus pentru prima dată mîna pe condei? Ți-a dat cineva vreun impuls?

- Pe condei am pus mîna tîrziu, pe la douăzeci de ani, cu sfială și cu multă teamă. Mai întîi am pus mîna pe pagina de carte. Sufletul meu a primit cartea, de timpuriu, ca pe un dar sacru. Concret, am debutat cu poeme în revista *Familia*. Debutul editorial s-a petrecut la Editura Dacia (unde am fost invitat să public), în anul 1994. Pe mine m-au făcut scriitor, atîta cît sînt, plictiseala și singurătatea. Plictiseala rustică (statul la vacă) și singurătatea urbană (neputința de a mă regăsi în mine și în cei din jur). Imaginația bătătorită, orizontul nemărginit al libertății interioare, cu destinul deschis spre cele patru puncte cardinale, iată o bună *materie* din care poate porni patima care se cheamă scris. Restul îți aduce, la pat, viața. Trebuie să recunosc că, de la o anumită vîrstă, modelul meu în imediat (în sensul apropierei), a fost eseistul și filosoful Radu Enescu. M-au sedus definitiv erudiția lui, cultura impresionantă, patosul și anvergura ideatică. Nu în ultimul rînd umorul său rafinat, comportamentul ludic. Vocația aristocratică a *risipirii*. Se simțea sigur și ferm doar în tărîmul culturii, al filosofiei. Înafara acestora era un om surprinzător de fragil, de nesigur. Și uimitor de singur. Părea, deseori, că mai mult își *joacă* existența decît o trăiește pur și simplu. Era dotat cu cea mai profundă inteligență pe care am întîlnit-o. Modelele mele în *absolut* au fost și sînt mai multe: poeți și filosofi excentrici, nihilști și abisali. Toți cei care fac din cultură, filosofie și credință trăirea lor ultimă. Impulsul în

scris mi l-a dat faptul că nu-mi prea găsesc locul și rostul în lume. Nu prea știu să răspund urgent la apelul presant al vieții și al morții. Ca atare înșir, sub forma cuvîntului, toate aceste neputințe pe hîrtie. În speranța că, augustinian vorbind, mă voi putea întîlni cîndva cu mine însumi.

- Se spune că gazetăria este un exercițiu bun pentru un scriitor, cu condiția să se lase de ea la timp. Ai fost și gazetar, ca atare care este opinia ta?

- Dacă ești scriitor adevărat, e bine să te lași de gazetărie (mai ales de cea actuală) încă înainte de a te apuca. Gazetăria a devenit acum doar semidoctism gonflat, telegenie a neantului, groapă deflatorie a națiunii. Scopul conștient/inconștient al presei actuale e să surprindă cu *professionalism* tîmpenia și să rateze amatoristic esența. Bine că mai există firave excepții. Am lucrat mai mulți ani în presa săptămînală, dar gazetar cu adevărat nu cred că am fost niciodată. Consider că am făcut tot timpul (cu modestia de rigoare) gazetărie de scriitor. Una încărcată de un anumit patos al idealității, de o anumită feroare morală. Trebuie să recunosc totuși că gazetăria din anii '90 mi-a procurat un anumit sentiment recuperator al libertății. Al redimensionării fictive a unui trecut care ne apăsa ca o lespede. Am crezut, pentru o clipă, că pot re-inventa lumea din cuvinte. Am crezut, cu naivitate, că adevărul, valoarea, credința ne vor modifica iremediabil, ne vor face mai buni. Am crezut și cred în cultura *lucrătoare*. În virtuțile dialogului. În bunul-simț minimal. Am crezut că talentul, o bună cultură nu lasă veșnic carente caracterul, morala. Am crezut...

- Ai publicat cîteva cărți, ai un condei încercat, după cum s-a pronunțat critica literară. De ce mai scrii? Ce motivații interioare mai ai?

- Din cărțile scrise pînă acum am publicat doar trei. Altele, mai vechi, mai noi, așteaptă anul, ziua, clipa. Nu mă grăbesc. Nu vreau să bruschez posteritatea. În legătură cu afirmația „condei încercat”, rămîne să mai vedem. Scrisul nu e decît încercare și iar încercare. Aici doar eșecurile sunt garantate. Succesele sunt întotdeauna relative. Eu scriu și re-scriu pînă mă scriu cuvintele pe mine. Apoi tac (în scris) o vreme, după care o iau de la capăt. Scrisul e dovada cea mai elocventă că nu avem un rost prea sigur în lume. De aceea îl construim din biete cuvinte. Îl înfrumusețăm pînă la disperare. În ceea ce mă privește, scriu cu credința că Dumnezeu știe citi. Apoi, mai scriu pentru a afla cîte ceva despre *ego*-ul abscons,

(continuare în pag. 11)

(urmare din pag. 10)

despre abisurile și fobiile sale. Scriu pentru a aproxima alteritatea îndepărtată a aproapelui. Scriu pentru că sufăr congenital de un deficit de existență. Scriu pentru că uneori mi-e frică de viață. Scriu pentru că nu pot urla convingător. Scriu pentru că mi-a crescut o mână direct din creier. Scriu cu semne și sensuri bizare pentru că sufletul meu a început să șchiopăteze din cauza unui trup mult prea strîmt. Nemaipufînd locui în el, nepufîndu-l nici părăsi, picură monoton în căușul abisului interior. Șlefuieste pereții unei singurătăți rătăcite în lume. Strigă în nesfîrșite muțenii, pus fiind, datorită fenomenului numit ființă, la discreția sadică a timpului. Scriu pentru a verifica și răs-verifica dacă acestor entități atît de intime și atît de străine le mai pot spune senin și inconștient: *eu*. Scriu pentru că doar în acest fel îmi pot anula radical și definitiv iluzia existenței, darul ei fermecător și otrăvit. Înnegresc hîrtia din orgoliul nemăsurat de a numi *nimic*ul cărnii și al sufletului – *viață*. Din frica de a da ordinul final al capitulării. Scriu din rușinea de a nu mă fi născut doar pentru a avea de unde muri. Scriu tot mai motivat pe măsură ce-mi lipsesc motivele...

- Te revendici de la o anumită generație de scriitori? Accepți ideea de înregimentare într-un anumit curent literar?

- Din punctul de vedere al generației, sînt un orfan literar. Nu am pe nimeni în spate. Nici alături. Mă revendic doar de la slăbiciunile mele. Fac comerț cultural mai mult cu morții. Scrisul meu e de om singur, hăituit. Cu o vorbă kierkegaardiană, sînt un scriitor total „privat”. Scriu doar despre mine și lumea mea imaginară. Îmi repugnă profund scrisul la grămadă, generația de asalt, cumetriile veroase. *Părinții* mei literari nu sînt din această lume. De aceea sînt un marginal care își cultivă metodic marginalitatea. În scris, ca și în fața lui Dumnezeu, fiecare este singur. Nu scriu pentru bani (din păcate), nu scriu pentru comodități sociale, nici pentru cucoane amorezate de stele. Scriu de amorul existenței, de dragul libertății și tristeții pe care le promite. Scriu ca și cum aș planta un pom direct în cer. Scriu pur și simplu, după care pot fi liniștit înregimentat în orice, cu minima condiție să fiu citit. Aici putem sta liniștiți, avem destui căprari care să se ocupe de înregimentări mai mult sau mai puțin literare. Din păcate, sistemul critic, acela care ar trebui să facă adevăratele *înregimentări* în curentele și ierarhiile literare, s-a de-profesionalizat, a coborît la nivelul de bîrfă și coterie. Literatura, indiferent de curent, există doar atîta timp cît are valoare și cît există cineva care poate înțelege și valida această valoare. Restul este circ pe teme literare. Provincialism păgubos. O imensă tristețe.

- Ce înseamnă pentru tine lectura? Crezi că astăzi mai există destui oameni care zăbovesc serios asupra unei cărți?

- Pentru mine, spus cinstit, lectura a devenit manifestare metabolică, mod de a fi, digestie metafizică. Pe mine m-au născut, parțial, și cărțile. Sînt oarecum *fiul* lor din flori. Aș putea, probabil, renunța la scris, în condiții extreme, dar la citit – niciodată. Sună ușor patetic, dar nu am ce face. Scrisul nu e decît o funcție *secundară* a cititului. Cred doar în scriitorii cu lecturi fundamentale. În cei care citesc mult, scriu puțin și publică și mai

puțin. În cei care evoluează de la o *disperare* la alta. În cei care nu mimează competența, ci chiar o au. Cazul poeziei. Dintr-o purtătoare inițială de gînd mai mult sau mai puțin filosofic, a ajuns un fel de femeie de serviciu a realității. Prea multă lume se crede capabilă s-o pună să dea cu mătura prin ungherele metaforice. Sînt prea mulți cei care vor să călărească poezia în numele ideii stupide că „tot românul s-a născut poet”. Detest scrisul ipocrit-lucratic din care se poate ieși boierește la pensie. Scrisul adevărat nu pensionează. Scrisul adevărat *ucide*. Eu scriu doar din neputința de a putea citi (mai) tot timpul, din imposibilitatea de a putea medita gratuit pe marginea lumii. Astăzi, din păcate (o știu și din experiența universitară), se citește puțin și prost. Se urăște vîrtos, în schimb, cultura înaltă. Sînt detestați, mai discret sau mai abrupt, toți cei care mențin un nivel autentic, maximal al cititului și al scrisului. S-a ajuns chiar la paradoxul că nu prea citesc nici cei care scriu. Unii nu citesc pentru că nu doresc să-și conturbe ignoranța, vidul interior. Nu doresc să aflu cît de goi sînt spiritual. Sau, mai grav, se citesc leșinați de admirație doar pe ei înșiși.

- Mai sunt destui care, mai ales gazetari, înainte de a învăța să citească, au început să scrie.

- Din păcate... Și nu doar gazetari. Dar nu cred că merită să mai risipim timpul și hîrtia cu asemenea ipochimeni. Finalmente, pentru mine cititul este singura scuză pentru faptul că scriu. Chiar pentru faptul că exist...

- Ce înseamnă, ca atare, pentru tine poezia, filosofia?

- Poezia? Palma mea de paradis pe care țopăi uneori entuziast, alteori stingher. *Bucata* mea de etern pe care o trădez cu *mărul* oprit al cuvintelor. Poezia mă ajută să stabilesc o relație personală cu timpul, cu ne-timpul. Mă ajută să pun în el mai mult decît încape la un moment dat. Timpul *tace* complice și trece (iată o frumoasă banalitate). Trece prin mine ca o schijă de obuz, lăsîndu-mi în dar riduri și trecătoare aduceri aminte. Amintirea ca scris, scrisul ca amintire. Scrisul ca amintire a ceea ce nu sînt și nu voi fi. Scrisul de-scrie *exact* ceea ce niciodată nu voi putea fi. Citesc surîzător, scriu cu teamă, exist tot mai mult cu... procură. Scriu poezie (deși nu știu dacă mai scriu) pentru că nu pot crede tot timpul. Și atunci încep să *cred* poetic. Cu adevărat, poezia nu trebuie scrisă, ci inventată. Poezia *tare*, autentică, duce aproape obligatoriu la filosofie, la credință. Orice formă profundă de poeticitate poartă în structura sa intimă un *gînd* filosofic, sacralitatea. Gîndirea însăși este *poetică* în substanța sa. Gîndirea *gîndește* poetic. Existența se împlinește doar cu adaosul său transcendental de poeticitate. Deși poetul mai moare din cînd în cînd, poezia nu moare, ci continuă să-i perpetueze o parte uitată a vieții, o dimensiune nedusă pînă la capăt. Ea rămâne să-i *trăiască* neîmplinirile, o parte ocultată a destinului, să-i perpetueze anamnetic o *mască* știută și neștiută a ființei. Rămîne să umple un gol cu *trupul* obosit și îmbătrînit al cuvintelor. Să ne facă mai bogați cu o singurătate, cu un ecou, cu o iluzie. Poezia (scrisul) nu vorbește doar despre autor, ci, într-un anume sens, vorbește despre tot și despre toate prin gura pustie

(continuare în pag. 12)

(urmare din pag. 11)

a acestuia. După cum va *tăcea* doar cu asentimentul, cu complicitatea și indiferența noastră. Nu există filosofie importantă care să nu fie străbătută de un fior poetic. Iar omul, așa după cum a spus-o tot un poet, locuiește poetic lumea. „Destinul lumii – spune, de această dată un filosof -, se vestește în poezie”. Filosofia nu e decât *poezia* ultimă.

- Nu ți se pare că parcurgem o perioadă de decadență în artă, literatură?

- Lumea însăși a devenit o *decadență* tot mai agreabilă. Unii își fac din decadența cotidiană chiar o profesie. Devin rentieri ai decadenței. Cultura, în contrast cu viața, se naște din propria decadență. Șansa culturii, a gândirii a fost aceea că ele nu prea au avut niciodată șanse. Merg victorioase din neșansă în neșansă. Literatura este victoria asumată a unor eșecuri personale. Izbînda unei aparente inutilități. Personal, cred în scrisul pornit din *decadența* propriei ființe, din căderea tragică în sublimul uman. Micile decadențe de astăzi nu sînt decît răspunsuri palide, de stil, la marile întrebări la care ființa caută răspunsuri literare, artistice, filosofice. Rău este cînd decadența devine modă, vesel decadentism. Dată pe mîna noastră, pînă și moartea capătă o bună doză de veselie.

- Din cîte știi, o bursă doctorală te-a purtat prin Italia, Franța. Cu ce impresii te-ai întors din aceste călătorii?

- Datorită Sfîntului Augustin, de care m-am ocupat puțin doctoral (sper să nu se supere pentru acest lucru), am fost, acum doi ani, o perioadă la Roma, apoi am petrecut un stagiul la Paris. N-aș vrea să insist pe impactul acestor călătorii, deoarece am scris o carte, sub formă de jurnal, care va apărea cîndva (deocamdată jurnalul *roman* a apărut în revista *Vestitorul*, cel parizian e în curs de apariție). Ceea ce vreau să subliniez e faptul că dintr-o călătorie sau dintr-o carte – vorba cuiva -, fiecare reține doar atîta cît cunoaște. Restul este... turism. La Roma am fost mai mult un turist de bibliotecă. Un rătăcit în policromia lumii. Căci Roma nu este un oraș. Roma este o lume. Iar eu m-am *apărat* de această lume cu singura armă la îndemână – scrisul. Scris în care Roma este amestecată în tot felul de introspecții puse în criză. În tot felul de cogitări plimbate între extaz și disperare. Înainte de a fi un oraș, Parisul este, mai ales pentru români, un mit. Un mit încă... disponibil. Nu există oraș care să te complexeze chiar și la simpla pronunție a numelui lui, precum o face Parisul. Primul pas spre idealitatea unei mitologii poate fi chiar realitatea ei. Ca atare, Parisul nu poate fi decît o mitologie pe măsura realității lui. Sau ceva pe aproape... Roma și Parisul, două locuri în care aș fi vrut să trăiesc, în fiecare, măcar cîte o viață...

- Cum te manifesti în fața foii albe de hîrtie? Ai tabieturi scriitoricești?

- Foia albă de hîrtie este doar *martorul* proximal a ceea ce va arde în mine într-un anumit moment. *Cenușa* acestei arderi se lățește în șire interminabile, care vin de undeva și pleacă, aproape indiferente, altundeva. E totuși uimitor că doar cu un condei și o foaie albă de hîrtie ființa se definește, se dezvăluie cel mai bine. Prin scris ea reușește acolo unde orice tehnică eșuează. Neputînd crea originar din *nimicul* Cuvîntului, scriitorului îi rămîne *ceva*-ul cuvintelor puse pe hîrtie. Privesc foaia albă de hîrtie ca pe o oglindă care reflectă mereu un gol, o absență. O privesc cu teamă, dar în ea îmi pun și ultima speranță. Am o grămadă de tabieturi, de rigidități, de intransigențe

legate de viață. De scris, scriu ca și cum toată existența mea ar depinde doar de asta. În rest, mă încercă doar tăcerea, indiferența, uitarea... Resemnarea, melancolia sînt singurele *tabieturi* pe care mi le permit.

- Nu ți-e frică, totuși, de inutilitate, de indiferență și ratare?

- Orice faptă literară, filosofică, trebuie raportată la neantul absolut. Ratarea nu este decît un minuscul pas aruncat în această direcție. Un anumit fel de ratare este în însăși *natura* scriitorului, gânditorului. Scriitorul adevărat lucrează cu neantul, cu ratarea *pe masă*. El își mută temporar ființa din realitate în *t e x t u a l i t a t e*. Scrisul începe să *respire* în locul lui. Încurajat, va face chiar o probă de *existență*. Scrisul este cu atît mai străin de lume cu cît este mai autentic. Nu se pot rata (în scris) decît adevărații scriitori. Ceilalți reușesc. Adevărata profesie a scriitorului e, pînă la urmă, singurătatea. Singurătatea densă și grea în care urletul rămîne suspendat în aer. Scriitorul adevărat e atît de singur încît se miră și el că, din cînd în cînd, mai există. De aceea se tot pune pe produs mărturii despre sine, despre lumea în care fatalmente nu-și găsește locul. El își vopsește singurătatea în tot felul de culori și non-culori, în speranța că va putea atrage o clipă ființa întregă, neferfenițată. El trăiește aproape cu voie de la cuvinte. Își cere voie (ca să existe) chiar și de la tăceri. Scriitorul (e vorba, în continuare, de adevăratul scriitor) iubește într-o anumită măsură inutilitatea, indiferența, singurătatea manifestate în immanent, pentru că știe că sînt aliații lui împotriva morții (culturale) cu zile. A osificării în forme facile de succes. El știe că doar perspectiva morții, a nonsensului, transferă cel mai bine scrisul în existență, în destin. Moartea ne dă atîta viață cîtă reușim să-i smulgem prin scris. Cu alte cuvinte, scrisul este o formă singulară de a tot *muri* cu zile. Adunate pagină cu pagină, aceste *morți* pot constitui un petic promițător de viață... Așadar, nimic mai familiar unui scriitor adevărat decît spectrul inutilității, indiferenței, ratării... Cultura în sine nu este decît o sumă fascinantă de ratări.

- Ai ajuns la „amiaza” vieții. Ce crezi că îi mai datorezi propriei tale persoane? Mă refer, evident, la aspectul spiritual. La proiectele pe care le ai.

- Mie îmi datorez puțin. Mult îi datorez celui care, fără nici un motiv, m-a *chemat* din imensitatea nimicului. Și care, iată, mă îngăduie chiar și în scris. „Amiaza” vieții mele o privesc cu detașare și umor. Fiind un dar imens, nemeritat, viața e bună și cînd nu prea știm ce să facem cu ea. Ea neavînd, după cum se știe, instrucțiuni de folosire. Datorită faptului că sînt un sceptic incurabil, privesc totul cu o anumită rezervă. Atît lucrurile bune ale vieții, cît și relele acesteia. Încerc să rămîn eu însumi. Dar să rămîn cît de cît și în acord cu lumea, chiar dacă o suport din ce în ce mai greu. Proiectele mele sunt legate, fatalmente, de disperările mele. Optimismul meu e doar o formă de a spera pe termen lung. Cum *disper* cel mai bine în scris, scrisul devine forma mea *obligatorie* de optimism. Optimism din care se naște promisiunea unei noi disperări. De aici încolo scrisul poate deveni viață și viața scris. O întîmplare care poate să fie...

Interviu realizat de **Dimitrie BĂLAN**

Oradea, august 2007

(din volumul în curs de apariție *Oameni cetății și nopțile lor albe*, II)

Silvia PANTIȘ

Copilul Isus

Isus S-a umilit mult, venind în lume ca prunc, Fiu al omului. S-a născut într-o mică familie, dar cât de mare era ea, în fața Lui Dumnezeu. Familia Sa, ce locuia în căsuța din Nazaret, era cea mai fericită de pe pământ. Forma o inimă și un suflet, unite într-o dragoste îngerească. O Treime pământească, cu fața îndreptată spre Treimea cerească. Cred că mulți îngeri ai Cerului au coborât pe pământ și au vegheat-o.

Copilul Isus a venit în lume sărac, s-a născut într-o iesle înfrigorată, pentru ca noi să avem măreția și slava veșnică. Tatăl i-a ales o Mamă, în care a sădit cele mai frumoase însușiri. Discretă fiind, a păstrat în inima Ei sentimente unice pe care le-a trăit.

Fecioară Maria, aș vrea să Te întreb, cum a fost să-L ai Fiu pe însuși Dumnezeu? L-ai învăluit cu căldura privirii? L-ai strâns în brațe, ca să-Ți simtă iubirea? I-ai mângâiat auzul cu glasul Tău duios? I-ai spus povești și I-ai cântat ca să-L adormi? I-ai ascultat cu grijă răsuflarea? I-ai vegheat somnul și ai șoptit cu grijă, ca să nu-L trezești: ce frumos mi-e Copilul, măreț e Dumnezeu? Părea copil obișnuit când surâdea, când a spus mama întâia oară, când se juca sau a început să umble? Te-a uimit cu inteligența Lui sclipitoare? Și-a arătat uneori lumina Taborului? Confectiona din lut porumbei, pe care îi însuflețea ca apoi să-și ia zborul spre cer? Ți-a spus dacă noaptea visa cu îngeri sau că-și va da viața pentru cei ce rătăceau? Avea multe de povestit sau vă înțelegeați deseori prin subînțelese tăceri? De unde a acumulat atâta știință? Cum Te simțeau alături de Isus? Raiul era pe pământ sau Tu pluteai spre El?

Sfinte Iosife, ai fost ales de Dumnezeu ca să fii tată crescător pentru Fiul Său, dar nu înainte de a te fi împodobit cu toate virtuțile necesare. Îl hrăneai pe Isus fiindcă el îți dădea hrana, îl îngrijeai fiindcă El se îngrijea de tine, L-ai ajutat să facă primii pași, fiindcă El îți călăuzea pașii, L-ai ținut în brațe când era mic, iar Tu în brațele Sale ți-ai dat sufletul.

Cine nu și-ar dori o Mamă atât de duioasă și iubitoare? Ce copil nu ar vrea un tată cu atâtea însușiri alese? Cine n-ar dori să guste pacea într-o astfel de familie? Cine nu l-ar dori pe Isus în familie, cine nu și l-ar dori aproape?

Isus a ales un mod ingenios de-a rămâne cu noi. Se umilește și mai mult acum, sub specia pâinii. Locuiește într-o căsuța mai mică decât cea din Nazaret. O face pentru o mare familie, pentru toată omenirea pentru care a venit în lume.

Ne așteaptă Isus Euharistic să mergem la El necondiționat, purtați de avântul iubirii. Vrea să simțim că ne este fratele care și-a dat viața pentru noi, să-I recunoaștem atotputernicia.

Nu-i putem spune „povești”, căci ne cunoaște bine. Nu o să credem că doarme și nu ne vede anumite fapte, căci este mereu treaz.

Așteaptă să gustăm fericirea de-a a-l avea în Taina Altarului. Să-I ținem companie, să-I simți căldura privirii și să-I auzi vorbele care-ți mângâie auzul. Să ascultăm și noi în tăcere, să-i primim sfaturile.

Crăciunul, sărbătoarea bucuriei, cu toții o am petrecut-o în rugăciuni și colinzi.

E timpul să-I asigurăm Copilului Isus o locuință caldă, demnă de El, în inimile noastre.

Îți mulțumesc, Doamne!

Îți mulțumesc, Doamne, pentru mâna bunicii care mă ducea la biserică în fiecare zi de sărbătoare. Copilul de atunci era fermecat de chipul „Măicuței sfinte” și al Fiului Său, Isus Cristos.

Prima Împărtășanie solemnă primită în catedrala „Sfântul Nicolae”, din mâna PSS Ioan Suci, mi-a întărit rădăcinile în pământul Bisericii Române Unite cu Roma. Peste un an, 1948, lacătul de pe ușa seminarului bisericii greco-catolice îi îndepărtează pe părinți, iar copilul crește nedumerit, neliniștit, pentru că îi lipsește preotul și episcopul, mâna lui caldă.

Sufletul adolescentului greco-catolic de atunci este salvat în acest hiatus, impus și dureros pentru el, de Biserica Romano Catolică. Se luptă să nu-și uite rădăcinile, să nu se lase asimilat din nici o parte.

Maturul ajunge apoi să afle că poate reveni „acasă”, în biserica părinților lui.

Îți mulțumesc, Doamne, pentru toate suferințele din care am ieșit mai buni. Nu am fi reușit, Doamne, fără episcopul nostru și preoții noștri.

Ca maturi-pensionari îi căutăm tot timpul pe preoții noștri, avem nevoie de lumina din cuvântul lor și din privirea lor. La fiecare întâlnire, părintel Nica este cu noi, ne explică și ne ajută să adoptăm atitudinea cea mai potrivită în realitatea aceasta percepută ca agresivă. În pelerinajele noastre, părintele Olimpiu ne însoțește cu o răbdare ieșită din comun, răspunde la întrebările noastre, ne suportă cu toate manifestările noastre de vârstă a treia. Îți mulțumesc, Doamne, pentru preoții noștri implicați în viața bisericii noastre, pr. Duma, pr. Buzalic, pr. Vătămănelu, alături de episcopul nostru Virgil Bercea. Apealtivele lor: „dragii mei”; ce mai faceți?”; „mi-a fost dor de dumneavoastră!” ne încarcă de căldură, de liniște. Ne ajută să scăpăm de tristețea care se agață ca un scai de viața noastră de pensionari.

Dă-ne, Doamne, dacă merităm, un alt preot Lucăcel, care să continue lupta, în planul ideilor, să stopeze atacurile fraților.

Îți mulțumesc, Doamne, că mi-ai dat zile, să mă pot întâlni cu frații mei întru aceeași credință!

Angela GHICA

Credincioșii Greco-Catolici din Crișana - Maramureș în perioada 1930-2002

Ținutul românesc încărcat de istorie, situat în nord-vestul țării, cunoscut sub numele Crișana-Maramureș¹, era împărțit în anul 1930 între județele Arad, Bihor, Satu Mare, Maramureș și Sălaj (parțial) și ocupa o suprafață de peste 21.000 km² (peste 7% din teritoriul României).

În acest teritoriu (aflat sub stăpânire străină până în anul 1918), la scurt timp după înființarea Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică (prin Bulla *Indefessum* din 6 iunie 1777), în Transilvania (1697-1700), Papa Pius VI a înființat Episcopia Română Unită a Oradei, subordonată Episcopiei de Strigoriu. Între hotarele ei erau cuprinse județele Bihor, Arad, Bichiș, Cenad, Ciongard, Timiș, Torontal și Caraș. La 26 noiembrie 1853, prin Bulla *Apostolicum Ministerium*, Papa Pius IX a reînființat Mitropolia Transilvaniei care a fost redusă la rang de episcopie în anul 1701. Acestea i-au fost arondate atât dieceza de Oradea, cât și episcopiile înființate în același an: Lugojului și Gherlei.

În 1930, la 12 ani după Unirea sa cu România, credincioșii greco-catolici din Crișana-Maramureș numărau peste 520.000 de suflete (3,4% în județul Arad; 10,4% în Bihor; 20,0% în Maramureș; 33,4% în Satu Mare; 32,8% în Sălaj) și reprezentau peste 25% din totalul locuitorilor regiunii. Majoritatea locuiau în mediul rural (89,7%) având ponderi peste această medie în județele Maramureș (90,0%) și Sălaj (95,7%). Nici în celelalte trei județe ponderea urbană nu era substanțială: 17,4% în Arad, 17,1% în Bihor și 13,5% în Satu Mare.

Populația greco-catolică din Crișana-Maramureș în anul 1930

Județul	RURAL	URBAN	TOTAL
Arad	14.685	3.081	17.766
Bihor	45.138	9.300	54.438
Maramureș	93.757	10.375	104.132
Satu Mare	150.506	23.404	173.910
Sălaj	171.938	8.670	180.608
TOTAL	476024	54.830	530.854

În structura confesională a așezărilor urbane ponderi mari dețineau credincioșii greco-catolici din orașele Baia Mare (43,5%), Sighet (38%), Baia Sprie (34,8%), Satu Mare (30,9%) și Carei (30,7%).

Tot în anul 1930, la 5 iunie, prin Bulla papală *Sollemni Conventione* a fost înființată în cadrul provinciei Dieceza Maramureșului cu scaunul episcopal la Baia Mare. Componentă a Mitropoliei Române Unite cu Roma (Greco-Catolică), această dieceză avea în subordine 264 de parohii desprinse din eparhiile române unite ale Oradei și Gherlei.

Din 1930 până în prezent, cu excepția uniților din județul Arad care se aflau sub jurisdicția Diecezei

Lugojului, ceilalți greco-catolici din provincia istorică Crișana-Maramureș aparțin eparhiilor de Oradea și Maramureș. Conform șematismelor, în anul 1934 Eparhia Română Unită de Oradea Mare avea în subordine 9 protopopiate care însumau 189.756 de suflete¹, iar în 1936, Eparhia Română Unită a Maramureșului era constituită din 13 protopopiate (inclusiv din Bucovina) și număra 365.732 de credincioși².

După instaurarea regimului comunist în România, la 1 decembrie 1948 Biserica Greco-Catolică a fost desființată, iar trecerea ei în afara legii a influențat decisiv evoluția ulterioară a populației unite. După desființare, credincioșii greco-catolici au fost nevoiți să se alătore în număr mare Bisericii Ortodoxe Române (singura instituție religioasă beneficiară în urma acestui abuz), în posesia căreia au fost trecute toate lăcașurile de cult (circa 1850 de biserici, din care aproximativ 500 din Crișana-Maramureș), casele parohiale și iclejiile Bisericii Greco-Catolice. Ierarhii greco-catolici și un număr însemnat de preoți și călugări au fost închiși în pușcăriile și lagăre de exterminare comuniste, unde, în scurt timp, mulți dintre aceștia și-au găsit sfârșitul.

Relegalizarea Bisericii Greco-Catolice la începutul anului 1990 a fost însoțită de revenirea la această religie a unui număr mare de locuitori din Crișana-Maramureș, care au fost repartizați în funcție de poziția geografică a așezărilor de domiciliu în cadrul eparhiilor de Oradea, Maramureș și Lugoj.

La recensământul din anul 1992, greco-catolicii din Crișana-Maramureș numărau aproximativ 85.000 de persoane și aveau următoarea repartitie teritorială: 5,8% în jud. Arad, 16,9% în jud. Bihor, 35,9% în jud. Maramureș și 41,4% în jud. Satu Mare³. Cu ponderea de aproximativ 4%, credincioșii greco-catolici ocupau un nemeritat loc patru în structura confesională a regiunii (constituită din peste 15 religii) după ortodocși (65,8%), reformați (11,6%) și romano-catolici (11,3%).

Această scădere cu peste 20 de procente față de anul 1930 se explică prin faptul că timp de aproximativ 40 de ani cât Biserica Greco-Catolică a funcționat în clandestinitate, meritele sale istorice și patriotice au fost minimalizate atât de guvernul comunist ateu, cât și de istoricii Bisericii Ortodoxe Române și de cei aserviți politic.

Între județele României cu populație greco-catolică numeroasă, cele din regiunea analizată dețineau locuri fruntașe: Satu Mare și Maramureș, locurile doi și trei (cu peste 35.000 credincioși și respectiv 30.600 credincioși, după Cluj, care număra aproximativ 37.600 persoane), iar Bihor, locul șase (circa 14.500 credincioși).

(urmare din pag. 14)

În intervalul 1930-1992 în repartitia populației pe medii de habitat a provinciei se produce o evidentă modificare. Ca urmare, în 1992 aproximativ 51% din credincioșii greco-catolici din Crișana-Maramureș locuiau în mediul urban, în județele Bihor și Arad fiind depășită această medie: 63,5%, respectiv 51,8%.

Până la următorul recensământ care a fost efectuat în anul 2002, populația greco-catolică din Crișana-Maramureș a înregistrat o ușoară reducere numerică, ajungând la aproximativ 76.700 de persoane — 6,5% în județul Arad, 18,4% în Bihor, 38,1% în Maramureș și 37% Satu Mare. Această diminuare se explică și prin scăderea numerică a populației totale din arealul analizat: de la peste 2.000.000 de locuitori în anul 1992, la aproximativ 1.860.000 în 2002.

În structura confesională a provinciei Crișana-Maramureș, credincioșii greco-catolici s-au menținut tot la 4 procente, fiind depășiiți de cei ortodocși (68,2%), reformați (11,3%), romano-catolici (8,4%) și penticostali (4,7%). Dintre județele din spațiul analizat, uniții ocupau ponderi peste media de 4% doar în Satu Mare (cu 7,9%) și Maramureș (cu 5,6%), fiind majoritari cei din mediul rural: 61,9% în primul județ și 63% în al doilea.

Prof. drd. Ioan Mărculeț
Asist. cercet. drd. Cătălina Mărculeț

(1) Numele *Crișana* a intrat în uzul curent după făurirea statului național român, în anul 1918 și cuprinde o arie mai mare decât Țara Crișurilor (inclusiv partea vestică a Munților Apuseni), iar numele regiunii *Maramureș*, a fost menționat pentru prima dată în anul 1199, în legătură cu o vânatoare a regelui Emeric (pentru aceeași entitate teritorială românească, pe la mijlocul secolului XIV, se mai folosea și regionalismul *Marmația*); (2) Cele 9 protopopiate ale Diecezei de Oradea erau: Central (25.217 credincioși), Beiuș (13.684), Mărghita (14.550), Carei (24.526), Ier (19.214), Tășnad (17.734), Șimleu (27.367), Supur (22.855) și Zalău (24.609). (3) Protopopiatele Diecezei Maramureșului erau: Baia Mare (36.660 de suflete), Chioar (21.157), Jibou (18.841), Mănăștur (10.961), Satu Mare (35.490), Seini (25.348), Sylvania (26.308), Țara Oașului (34.317), Iza (25.413), Sighet (41.588), Vișeu (25.793), Bucovinean (32.400) și Ciscarpatin (31.456); (4) După succesive împărțiri administrativ-teritoriale în care județele au suferit o serie de redimensionări, chiar dacă județul Sălaj a fost încadrat în provincia istorică Transilvania, iar suprafața regiunii Crișana-Maramureș a crescut la 26.000 km².

Bibliografie: Baroiu D., Mărculeț I., Mărculeț Cătălina (2005), *The dynamics of the main religious confessions in Transylvania (1930-2002)*, R.R.G.P., nr. 2, Edit. Universității din Oradea. Mărculeț V., Mărculeț I., Trăistaru-Mărculeț Cătălina (1998), *Biserica Română Unită cu Roma – prezentare istorico-demografică*, Mediaș. ****Recensămintele generale ale populației României din anii 1930, 1992 și 2002*, București. *Șematismul veneratului cler al Diecezei Române Unite de Oradea-Mare pe anul 1934*, Tip. Scrisul Românesc, Oradea. *Șematismul veneratului cler al Episcopiei Greco-Catolice Române a Maramureșului pe anul 1936*, Tip. Dacia, Baia Mare.

Alimente pentru săraci

Asociația Caritas Eparhial Oradea (ACEO) a organizat în perioada 15 decembrie - 23 decembrie, la un hipermarket din oraș, o colectă de alimente neperisabile pentru familiile nevoiașe din comunitate, indiferent de apartenența lor religioasă ori etnie. În această acțiune ACEO a fost ajutată de 30 din voluntarii acesteia.

Timp de nouă zile, voluntarii au putut fi văzuți de dimineața până seara, la intrarea și la ieșirea din hipermarket, unde au informat oamenii cu privire la acțiunea lor și au adunat produsele pe care sute de oameni le-au donat.

Chiar dacă în acest an roadele colectei au fost mai puține ca-n anii precedenți, ACEO este mulțumită. Potrivit președintelui ACEO, preotul Olimpiu Todorean, „în acest an s-au donat **243 litri de ulei, 294 kilograme de făină, 263 kilograme de zahăr, 494 cutii de pateu**. Unii au donat paste, fructe, mezeluri, dulciuri etc. Alimentele au fost estimate la **10.057 lei**. Pe lângă alimente, unii dintre semeni au donat și bani (**5.000 de lei**), din care ACEO va cumpăra alimente pentru cele 200 de familii nevoiașe pe care le are în evidență”.

„Înainte de Sărbători, 124 de pachete au fost donate familiilor nevoiașe din urbe, restul urmează să se distribuie ulterior - lunar sau trimestrial - în funcție de nevoile familiilor aflate în baza de date a Asociației. Menționăm că cei care vor să doneze alimente sau bani pentru persoanele nevoiașe din comunitate o pot face și la sediul asociației, din strada Episcop Mihai Pavel nr. 3”, a mai precizat Olimpiu Todorean.

Asociația Caritas Eparhial Oradea mulțumește, în numele beneficiarilor acestor alimente, tuturor celor care au donat.

Crina DOBOCAN (www.bihon.ro)

Ioan DĂRĂBĂNEANU

Grefă meditativă

Două sunt cauzele care au declanșat în mine această grefă meditativă: rostirea în autocar a Sfântului Rozar cu Sacramentele și meditațiile sale și peisajul lanurilor înțesate cu flori de mac, din Italia și Franța, mai ales.

Noi, pelerinii, rosteam Sfântul Rozar, părintele Emil exprima meditațiile. Autocarul alerga, aparent nepăsător pe autostrada însoțită de lanuri de secară (poate) pline popoarele roșii ale florilor de mac.

Atunci Bunul Dumnezeu mi-a îngăduit prima grefă meditativă. La meditația Rozarului durerii (era într-o zi de marți), am adăugat meditația poetică a lui Lucian Blaga care suna, în aducere aminte liberă, astfel:

*În frunză de cucută amară/Îmi fluier bucuriile/
Și-o neînțeleasă teamă de moarte/Mă cuprinde, când
vă privesc/Pe malul mării de secară flori de mac./Ce
sunteți roșii, roșii/Cum nu au fost pe acest pământ/
Decât aprinșii, mării stropi de sânge/Care au căzut
pe stânci și pe nisip în Ghetsemani/Când Cristos s-a
îngrozit de moarte.*

Acum a apărut și a treia meditație, grefată cu îndrăzneală smerenie și trăire creștină, pe versurile poetului și filozofului Lucian Blaga. Toate cu aceeași îngăduință a Bunului Dumnezeu.

Rostind, repetat, în gând, meditația blagiană și tot repetat, Sfântul Rozar al durerii mi-am pus prima întrebare. Oare de a cui moarte s-a îngrozit Cristos? De moartea Sa? Nu, pentru că moartea Sa era prorocită, într-un mântuirea neamului omenesc.

Cristos s-a îngrozit de moartea noastră a oamenilor. S-a îngrozit de moartea celor care trăiesc în mazăga putredă a păcatelor cele mari. S-a îngrozit de moartea celor care trăiesc în nămolul alunecos și nesigur al indiferentismului religios, în poleiul trușaf al secularismului, ori în nenorocirea patogenă a ateismului.

Repet versurile lui Blaga și constat că Isus Cristos s-a îngrozit de moarte, pe când noi oamenii suntem cuprinși de o „neînțeleasă teamă de moarte”.

Dacă teama este neînțeleasă, înseamnă că nu este nici analizată. Ca urmare este o trăire trecătoare, chiar

fugitivă. De ce oare? Sigur din inconștiență! La această inconștiență ne ajută, cred eu, faptul că noi oamenii stăm pe marginea lanului de secară și avem, șansa sau neșansa să privim frumusețea florilor de mac. În lanul vieții noastre există multe flori de mac, nenumărate frumuseți cu care suntem mereu ocupați, a le trăi, a le exprima, „a le fluiera”.

Poetul își fluiera bucuriile „în frunză de cucută amară”. Noi, nefilosofii, obișnuim să ne trâmbișăm bucuriile, să le exprimăm cu surle și lauri, uitând că fiecare clipă de bucurie este însoțită, la vedere sau nu, de măcar o jumătate de clipă de amăreală. Nimeni nu spune să ne îmbrăcăm bucuriile în frunzele toxice ale cucutei. Poate însă, că am trăi mai aproape de realitate dacă ne-am „fluiera” bucuriile în apropierea frunzelor de pelin care sunt destul de amare, pentru a ne reversa bucuriile vane, fără a fi toxice ca și cucuta.

De pildă două doamne, din grupul nostru de pelerini, la Grădinile de la Versailles își exprimau clipa de admirație de bucurie în fața „minunilor” văzute, dar evidențiau și jumătatea de clipă de amărăciune, evocând faptul că de aceste frumuseți, artă, și opulență s-a bucurat o mână de nobili în frunte cu Ludovic al XIV. Cei mulți, gloata era dincolo de poartă, trăind în sărăcie și mizerie.

Un domn, din preajmă, gonac permanent al vânătorii de optimism, a încercat din propria convingere să îndulcească amarul pelinului invocând voia Bunului Dumnezeu care privește în ani dar și peste ani. Prin voia Sa Porțile Versailles-lui, ale Vaticanului, ale Schonbrum-ului Vienez s-au deschis pentru mulți, milioane de pelerini, turiști care se bucură de uluitoarele capodopere picturale, sculpturale sau arhitecturale sale.

Întors la eminenta nevoie a concluziilor care ne hrănește existența, îi mulțumim Bunului Dumnezeu pentru spațiul și timpul Lourdes, care ne-a învățat încă odată să trăim în Spiritul rugăciunii Sfântul Rozar, în lumina Sfintei Fecioare „Neprihănită Zămislire”, Doamna cea frumoasă cu brâu albastru de la Lourdes ce s-a arătat micuței Bernadetta – în urmă cu 150 de ani.

MULȚUMIRI

Asociația Caritas Eparhial Oradea a ales ca zi specială a carității noastre comunitare duminică „Samariteanului milostiv”, zi în care s-a organizat în o colectă specială. Tasul din data de **16 noiembrie, 2008, duminică „Samariteanului milostiv”** a fost predat, de fiecare parohie asociației. Astfel au intrat în caseria asociației suma de **13.725 lei**. Ulterior, s-a mai primit bani de la următoarele parohii: **Sălăjeni, 75 lei; Câmpia, 334 lei; Gruilung, 22 lei; Cale Mare, 38 lei; Săuca, 36 lei; Pișcolț, 100 lei; Bapța, 200 lei; Racova, 120 lei; Zalău II “Sfinți Apostoli Petru și Pavel”, 150 lei**. Domnul să vă binecuvânteze pe toți cei ce aduceți daruri și faceți bine întru sfintele noastre biserici și vă aduceți aminte de cei săraci.

Pr. Olimpiu TODOREAN

Ziua Voluntarului Caritas

Sala festivă a Liceului Greco-Catolic din Oradea a găzduit vineri, 12 decembrie 2008, cea de-a treia ediție a Zilei Voluntarului Caritas. Prin acest eveniment celebrat cu ocazia Zilei Internaționale a Voluntariatului, Asociația Caritas Eparhial Oradea (ACEO) a ținut să își manifeste recunoștința și aprecierea pentru toate acele persoane care, pe tot parcursul anului 2008, și-au dedicat timpul pentru semenii lor, implicându-se în programele asociației.

În cuvântul de deschidere, atât Ana-Maria Lazăr de curând coordonator al Departamentului de Voluntari, cât și pr. Olimpiu Todorean, președintele ACEO au mulțumit celor 69 de voluntari care au înțeles moto-ul voluntarilor caritas: *Uneori mă întrebam de ce nu face cineva ceva... apoi am înțeles că cineva sunt eu!*

De reținut este faptul că, darul fiecăruia a fost primit și considerat la fel de prețios. Două ore dedicate de o persoană foarte ocupată în folosul semenilor au fost asemănate și apreciate asemeni ultimilor doi bănuți aruncați în cutia milei de văduva bătrână din Evanghelie, care tot avutul ei l-a lăsat acolo.

Prezent la eveniment, PSS Virgil Bercea a reamintit tuturor că de fapt voluntariatul nu înseamnă altceva decât slujirea lui Cristos, prezent în fiecare beneficiar al Asociației Caritas Eparhial Oradea, căci ei sunt *cei mici, cei săraci, cei flămânzi*.

Cântecele interpretate de Ovidiu Lazăr, inserate între momentele de premiere ale voluntarilor, au reprezentat prima parte a acestei seri speciale.

Fiecare voluntar a primit o diplomă de merit iar persoanele care s-au remarcat în mod deosebit au fost, ca în fiecare an, premiate.

Categoriile premiate în anul 2008 au fost:

Premiul pentru programul „O masă caldă”:

Ligia Oprean;

Premiul pentru programul „Bunul samaritean”: Loredana Vereș;

Premiul pentru programul „O casă curată”:

Silvia Pop;

Premiul pentru programul „Prietenii pentru un zâmbet”: Alexandru Lucaci;

Premiul pentru Campania 2%: Andreea Szijjarto, Renata Vaș, Popuțe Ioana, Renata Ștef, Roxana Burlău - Foldesi, Vlad Raita și Cristian Șandor;

Premiul pentru colecta de Crăciun: Ana Maria Petricaș, Alexandru Obrejan și Radu Hotea;

Premiul pentru colecta de Paști: Veronica Aciu, Ioana Aciu și Ioan Bodea;

Premiul pentru cel mai activ voluntar: Alexandru Lucaci;

Premiul pentru disponibilitate: Emil Andreica.

Premiu special: Sofia Laza - pentru coordonarea Raportului Anual 2007;

Premiul special: Mariana Man - pentru promovarea voluntariatului;

Premiul special: Congregația Surorilor Franciscane ale lui Christos din Oradea - pentru implicarea / susținerea Programului O masă caldă;

Premiul special: Florin Chilian - voluntar ACEO pentru acest eveniment.

Premiul voluntarului anului: Vlad Raita.

Îmbrăcând cel dintâi tricoul oferit premiaților, Fii voluntar CARITAS!, invitatul special al acestui eveniment, artistul Florin Chilian, a creat o atmosferă unică, încântând pentru mai mult de o oră publicul care a ovaționat în picioare.

Adela GHIȚULESCU

Unitate în diversitate

Pornind de la motto-ul „Cristos să se nască în ieslea sufletelor voastre”, Parohia Greco-Catolică „Sfântul Gheorghe” din Oradea a organizat, joi 18 decembrie, 2008, o Seară a Colindelor.

Aflat la a patra ediție, evenimentul a reunit grupuri de tineri de diferite confesiuni din municipiu. Astfel, Grupul de copii „Dominic Savio”, coordonat de preotul Augustin Budău și sora Felicia Unguru de la Biserica Maica Domnului din Rogerius, alături de tinerii de la Biserica Penticostală Betania, conduși de Tiberiu Bulzan, de cei din grupul „Alegria” al Bisericii Maica Domnului, dirijați de Cristinel Bălan și corul tinerilor ortodocși de la Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, condus de profesoara Mariana Man, au oferit publicului colinde. „Intenția acestui eveniment nu este aceea de a oferi un spectacol de colinde ci de a ajuta tinerii, din diferite confesiuni, separați de multe ori de barierele trasate de oamenii mari, să înțeleagă că nu există diferențe esențiale în așteptarea Pruncului Isus și că fiecare dintre noi, indiferent de confesiunea din care face parte trebuie să-l lase pe Cristos să se nască în sufletele noastre”, a spus părintele Sorin Crăciun, gazda evenimentului. (...) La finalul serii, vestitorii nașterii Mântuitorului au antrenat asistența și-au colindat împreună, colindul „Ce vedere minunată”. Tinerii au fost răsplătiți pentru colindul lor cu un cozonac și au servit, în curtea bisericii, o ciocolată caldă.

Crina DOBOCAN (www.bihon.ro)

Grupul de tineri ortodocși

Grupul de tineri penticostali

Grupul de tineri „Alegria”

Grupul de copii „Dominic Savio”

Alcoolul poate ucide

Asociația Caritas Eparhial Oradea (ACEO) a inițiat o campanie de prevenire a alcoolismului, proiect inițiat și coordonat de asistentul social Anamaria Lazăr, în colaborare cu Consiliul Județean Bihor. Proiectul a constat în distribuirea a 200 de afișe, 5000 de pliante, 2000 de broșuri și 3000 de baloane, acestea purtând un mesaj semnificativ: „Alcoolul poate ucide!” Materialele au fost făcute pe baza studiului realizat în urma aplicării unor chestionare în opt școli și licee din Oradea.

Scopul acestei acțiuni a vizat informarea adolescenților cu privire la riscurile consumului excesiv de alcool. Acțiunea a debutat vineri, 28 noiembrie 2008, prin împărțirea pliantelor și a 1000 de baloane în centrul orașului și a

continuat miercuri, 3 decembrie, în fața Spitalului de copii din Rogerius (Spitalul Clinic Municipal „Dr. Gavril Curteanu”) și în împrejurimi. În ciuda vremii nefavorabile, voluntarii și-au îndeplinit misiunea cu succes, reușind să aducă zâmbete chiar și pe chipurile copiilor din incinta Spitalului de copii. Implementarea proiectului ACEO a implicat 12 voluntari ai Asociației și 30 de elevi din clasele a IX-a C, a X-a A,B,C, a XI-a A, B și a XII-a C, coordonați de profesoara Mariana Man, de la Liceul Teoretic „Lucian Blaga” din Oradea.

Silvia POP, Roxana FOLDEȘI, Ioana POPUȚE

Cadouri spirituale

Luna Decembrie, numită în cercurile laice de orientare consumistă și „Luna cadourilor”, a adus multe cadouri și credincioșilor creștini din orașul Valea lui Mihai. Ce cadouri? Spiritualitate și cultură!

Zilele de înfruptare culturală și spirituală au început chiar de 1 Decembrie, cu un spectacol inedit din care nu au lipsit muzica populară, dansul popular și, nu în ultimul rând, deliciul prichindeilor, clovnii de la Asociația Caritas Eparhial Oradea. Parohia Greco-Catolică „Nașterea Maicii Domnului” Valea lui Mihai a avut un aport important în derularea acestor evenimente, alături de Asociația „AVE MIRIAM”, un tânăr ONG local.

În seara zilei de 13 decembrie, Casa de Cultură „BARTOK BÉLA”, la inițiativa directorului Lehel Gyula, a oferit o seară de cântece și colinde, iar în după-amiaza zilei de 14 decembrie, Muzeul orașenesc „ANDRÁSSY ERNŐ”, la inițiativa muzeografului Carmen Zima a organizat o expoziție de icoane pictate de Măicuța Inocenția de la Mănăstirea ortodoxă „Nașterea Maicii Domnului” din Țeghea, județul Satu-Mare. La ambele ocazii, auditorii-spectatorii au fost în număr mare. Prezența dă dovadă de setea

de spiritualitate și cultură a celor istoviți de truda zilnică.

Icoanele prezentate, caracterizate de un simț rafinat al luminozității, au transmis privitorilor, dar, mai profund exprimat, credincioșilor, acea rază de lumină și acea revărsare de har după care erau însetați. Conform teologiei icoanelor, măicuța a reușit nu doar să picteze, ci mai ales să-și exprime și, mai mult, să provoace la credință. Să-L facă văzut pe Cel Nevăzut, cuprins în suflet pe Cel Necuprins.

Evenimentele acestea au o deosebită valoare pentru comunitatea greco-catolică, dar în mod altruist, pentru cea română, în general, aflată aici în minoritate. Mai mult, Parohia Greco-Catolică în colaborare cu Asociația „AVE MIRIAM” vor oferi în această lună un ultim cadou spiritual, un concert de colinde ce va fi susținut duminică, 21 decembrie, de corul Bisericii Greco-Catolice din Carei, avându-l ca dirijor pe d-l. Constantin Cociorva.

Fie ca acest avânt nobil să fie susținut prin darul întăritor al Spiritului Sfânt și toți să avem parte de iubirea lui Dumnezeu. Emanuel, Dumnezeu fie cu noi.

Pr. Zorel Zima

Simpozion dedicat împlinirii a 200 de ani de la nașterea preotului și revoluționarului Ioan Muntean

Duminică, 7 decembrie, a avut loc un eveniment deosebit în viața Protopopiatului Greco-Catolic din Marghita. Sfânta Liturghie a fost oficiată de către P.S. Dr. Virgil Bercea. Preasfinția Sa a fost întâmpinat de către părintele protopop Zorel Miclăuș împreună cu preoții din protopopiatul de Marghita.

La finalul Sfintei Liturghii au fost sfințite orologiile recent puse pe turnul bisericii astfel încât comunitatea locală să poată avea la dispoziție aceste instrumente deosebit de precise. A urmat un scurt concert de colinde susținut de Corul Buna Vestire al Colegiului Sfânta Familie și al Institutului Teologic Greco-Catolic din Oradea, dirijat de prof. dr. Radu Mureșan. Manifestările au continuat cu Simpozionul dedicat împlinirii a 200 de ani de la nașterea preotului și revoluționarului Ioan Muntean.

Ioan Muntean (1808-1860) este un cunoscut preot greco-catolic cărturar și luptător pentru drepturile românilor din Imperiul Habsburgic, a participat la Adunarea Națională de la Blaj (3-5 mai 1848). Este organizatorul Proclamației de la Sarcău, acțiune ce cuprinde revendicările sociale și politice

ale românilor din Bihor. A colaborat la prestigioase reviste ale vremii și a avut strânse legături cu George Barițiu, Simion Bărnuțiu, August T. Laurian.

Simpozionul a debutat cu cuvântul Preasfințitului Virgil și a continuat cu prelegerea doamnei cercetător dr. Iudita Călușer care a evocat viața și activitatea preotului Ioan Muntean. Domnul conferențiar dr. Constantin Mălinaș a prezentat opera literară, dar și activitatea politică, iar doamna Dunai Olimpia, directoarea Bibliotecii Ioan Muntean din Marghita, a evidențiat câteva aspecte legate de biblioteca care poartă numele marelui patriot bihorean.

La finalul simpozionului, Preasfințitul Virgil a mulțumit tuturor celor care au contribuit la reușita manifestării.

Biroul de presă al Episcopiei

Preoți Greco-Catolici din Diasporă

Protopopiatul Emilia-Romagna (Italia)

1. Pr. Costinas Augustin Horea, (Dieceza de Cluj),
Adresa: Via Don G. Minzoni 38, 48022 Lugo (RA),
Serviciul pastoral în Recanati, Diocesi di Macerata -
Tolentino - Recanati - Cingoli - Treia
Hramul Bisericii: Sf. Andrei,
Sf. Liturghie: duminica ora 10,00 în Biserica S. Michele
din centru istoric
E-mail: caugustinhorea@yahoo.it
Cel. 0039 340 278 93 77

2. Pr. Cristian Coste, (Dieceza de Oradea),
Adresa: Via Monterotondo 5/a, Rimini 47 900 RM
Serviciu pastoral: Diocesi di Rimini,
Hramul Bisericii din Rimini Sf. Nicolae,
Sf. Liturghie: duminica și sărbători ora 10,00 în
Biserica S. Onofrio în Via Bonsi 18, Rimini
Hramul Bisericii din S. Marino: parohie în formare
E-mail: cristiancoste26@yahoo.it
Cel. 0039 320 638 79 79

3. Pr. David Mihai, (Dieceza de Oradea),
Adresa: Via dei Mille 28, Forli, 4710 (FC)
Serviciu pastoral: Diocesi di Forli-Bertinoro, Diocesi
di Cesena - Sarasina
Hramul Bisericii di Forli:
Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril,
Sf. Liturghie: duminica și sărbători ora 10,00 în
Biserica din Via dei Mille 28
Hramul Bisericii din Cesena: Buna Vestire
Sf. Liturghie: duminica ora 15,00 în Biserica Sant'
Anna, Piazza del Popolo,
E-mail: pmihaid@yahoo.it;
Cel. 0039 346 247 53 18

4. Pr. Hotico Ioan, (Dieceza de Oradea),
Adresa: Viale Madonnina dei Centauri 25, Castellazzo
di Bormida, 1573 Alexandria
Serviciu pastoral: Diocesi di Alessandria
Hramul Bisericii: Sfântul Pavel, Carlo,
Sf. Liturghie: duminica ora 10,00 în Biserica San Carlo
e Anna, P.zza San Carlo
E-mail: ihotico@yahoo.it; Cel. 0039 3288768095

5. Pr. Marian Liviu Gheorghe, (Dieceza de Oradea),
Adresa: P.zza del Paradiso nr.17, Chiesa del Paradiso,
48018 Faenza (RA)

Serviciu pastoral: Diocesi di Faenza - Modigliana
Hramul: Sfântul Gheorghe,
Sf. Liturghie duminică de la ora 10,00 în biserica Santa
Margherita, Via Mangroni nr.1, Faenza
Cel. 0039 349224 24 31

6. Pr. Muresan Marin, (Dieceza de Oradea),
Adresa: Via Emilia 67, Imola 40026 (BO)
Serviciu pastoral: Arcidiocesi di Bologna
Hramul bisericii: Înălțarea Sfintei Cruci,
Sf. Liturghie: duminica și sărbători ora 10,00 în
Biserica Santuario del Crocifisso,
Via del Cestello 25, Bologna
E-mail: p.marinel@yahoo.it
Cel.: 0039 349 299 31 09

7. Pr. Sirbu Tiberiu, (Dieceza de Blaj),
Adresa: Via Maria Zanotti 2/a, Imola 40026 (BO)
Serviciu pastoral:
Diocesi di Imola Diocesi di Ravenna - Cervia
Hramul bisericii din Imola Adormirea Maicii Domnului,
Sf. Liturghie: duminica ora 10,30 în Biserica S.
Giacomo, Via Emilia 40
Hramul Bisericii din Ravenna: comunitate în formare
E-mail: tigus12@yahoo.com
Cel. 0039 3280776508

8. Padre Serafim (Dieceza de Oradea)
Adresa: Parrocchia Sacro Cuore Immacolato di Maria,
P.zza Euclide, 00197 Roma
Serviciu pastoral: Diocesi di Roma
Hramul bisericii: Inima Neprihănită a Maicii Domnului,
Sf. Liturghie: duminica ora 10,00 în Biserica Sacro
Cuore Immacolato di Maria,
P.zza Euclide, 00197 Roma.
E-mail: Cel. 0039 349 730 77 82

9. Pr. Daniel Veres, (Dieceza de Oradea),
Adresa: P.zza delle Copelle, Roma
Serviciu pastoral: Diocesi di Roma
Sf. Liturghie: duminica ora 10,00 în Biserica delle
Copelle, P.zza delle Copelle
E-mail: Cel. 0039 329 537 07 81

Intențiile apostolatului rugăciunii pentru anul 2009

FEBRUARIE

Intenția generală: Pentru ca păstorii Bisericii să fie întotdeauna ascultători față de acțiunea Spiritului Sfânt în învățăturile și în slujirea lor față de poporul lui Dumnezeu.

Intenția misionară: Pentru ca Biserica din Africa să găsească mijloacele și căile potrivite pentru a promova în mod eficient reconcilierea, dreptatea și pacea, după recomandările Celei de-a II-a Adunări Speciale pentru Africa a Sinodului Episcopilor.